

Kainuun sote

Valtakunnallinen vammaispalveluhanke Kainuun osahanke

Loppuraportti 8/2010 - 8/2013

Julkaisija:

Kainuun sosiaali- ja terveydenhuollon kuntayhtymä

PL 400

87070 KAINUU

Puh. 08 615 541

Faksi 08 6155 4260

kirjaamo@kainuu.fi

ISSN 2323-8178 (painettu)

ISSN 2323-8216 (verkkajulkaisu)

ISBN 978-952-6691-02-2

Kajaani 2013

Valtakunnallinen vammaispalveluhanke
Kainuun osahanke

Loppuraportti
2013

Laatijat:
Nina Korkeala
Tiina Kannainen
Anna-Mari Karjalainen

Kainuun sosiaali- ja terveydenhuollon
kuntayhtymä 2013
B:1

Tiivistelmä

Hankeaika: 12.8.2010 – 31.10.2012. Jatkohanke 1.9.2012 - 31.8.2013.
Hanketoimijat: Valtakunnallinen hanke, jossa mukana 8 osahanketta
Hallinnoija: Eteva kuntayhtymä
Budjetti: Kainuun osahankkeen budjetti oli 300 261 € ja jatkohankkeen budjetti 130 000 €. Sosiaali- ja terveystieteiden ministeriön rahoitusosuus 75 %.

Valtakunnallisen vammaispalveluhankkeen lähtökohtana olivat Kaste-ohjelman tavoitteet, kunta- ja palvelurakennemuutoksen kehittämistarpeet, sosiaali- ja terveydenhuollon ja vammaislainsäädännön uudistamistyö, Kehitysvammaisten asumisen ohjelman valtakunnallisen toimeenpanon ohjausryhmän linjaukset sekä vammaisalan kehittämistyö. Hanke oli ensimmäinen laajamittainen valtakunnallisesti organisoitu Kaste-kehittämishanke.

Vammaispalveluhankkeen tarkoituksena oli edistää vammaispalvelujen uudistamista, johon kuuluivat keskeisesti vammaisten henkilöiden osallisuuden lisääminen, lähipalvelujen vammaistyön vahvistaminen ja vammaispalvelujen erityisosaamisen turvaaminen. Hankkeen kokonaistavoitteena oli selkeyttää ja kehittää palvelukokonaisuuksia siten, että vammaispalvelujen saatavuus ja osaaminen turvattiin kohtuullisin kustannuksin.

Kehittämistyötä toteutettiin kolmella tasolla; alueellisesti, hankkeen toimijoiden välisesti sekä koko hankkeen yhteisenä toimintana.

Vammaispalveluhankkeen ensimmäisessä vaiheessa toteutettua kehittämistyötä kohdennettiin ja rajattiin viiden kehittämisteeman avulla, jotka olivat palvelurakenteiden kehittäminen, palveluohjauksen- ja suunnittelun kehittäminen, yksilöllisen asumisen kehittäminen, henkilökohtaisen avun kehittäminen ja vammaisalan osaamisen vahvistaminen. Kainuun osahanke kehitti ainoana kaikkia viittä teemaa. Vammaispalveluhanke 2:ssa jatkettiin vammaispalveluhankkeen ensimmäisessä vaiheessa aloitettua kehittämistyötä ja juurrutettiin pitkäjänteisen ja laajan kehittämistyön tuloksia.

Hanke toimi keskustelun herättäjänä alueella järjestäen erilaisia kaikille avoimia tilaisuuksia eri puolilla Kainuuta. Kehittämistyötä tehtiin yhdessä palvelunkäyttäjien, läheisten, palveluntuottajien, kuntayhtymän henkilöstön, päättäjien ja muiden toimijoiden kanssa. Hanke on lisännyt tietoisuutta vammaisasiosta sekä palvelunkäyttäjien toiveista ja tarpeista. Hankkeen tekemät selvitykset, kyselyt ja kartoitukset toivat faktatietoa päätöksenteon tueksi. Hanke on lisännyt ja vahvistanut alueen osaamista ja tuonut uusia työkäytäntöjä ja työvälineitä arjen työn tueksi. Hankkeessa laadittiin kehitysvammaisten henkilöiden asumisen nykytilaselvitys sekä kehitysvammaisten henkilöiden asumisen strategia.

Hankkeessa tuotetut materiaalit ja tuotokset löytyvät Innokylän sivuilta www.innokyla.fi sekä sote kuntayhtymän omilta verkkosivuilta www.kainuu.fi

Sisältö

1.	Hankkeen lähtökohdat	1
2.	Hankkeen toteutus.....	8
2.1	Kainuun osahankkeen kehittämisteemat.....	8
2.2	Hankkeen toimenpiteet.....	17
2.3	Työryhmät.....	18
2.4	Hankkeen järjestämät tilaisuudet.....	20
2.5	Tiedotus	22
2.6	Yhteistyö sidosryhmien kanssa.....	22
2.7	Raportointi	25
2.8	Työskentely valtakunnallisessa hanketiimissä.....	25
3.	Kehittämistyön vaikutukset, tulokset ja tuotokset	27
3.1	Kainuun osahankkeen vaikutukset, tulokset ja tuotokset	27
3.2	Opinnäytetyöt	30
4.	Arviointi	31
4.1	Hankkeen arvioinnin toteutus	31
4.2	Hankkeen vaikuttavuuden arviointi.....	33
4.3	Kehittämistyön haasteet	34
5.	Hankkeen yhteenveto.....	36

Liitteet

- Liite 1 Vammaispalveluhankkeen näkyvyysluettelo
- Liite 2 Vammaispalveluhanke 2:n näkyvyysluettelo
- Liite 3 Palvelusuunnitelma - lomake
- Liite 4 Palvelutarpeen arviointi – lomake
- Liite 5 Ohjeet palvelusuunnitelman laadintaan asiakkaalle

1. HANKKEEN LÄHTÖKOHDAT

Alueellisen kehittämistyön tausta

Vammaispalveluhankkeen Kainuun osahanke jatkoi aikaisemmin toteutetuissa kehittämissankkeissa (Vasara 2007 -2008 ja VASKI 2007 – 2009) käynnistynyttä kehitysvamma- ja vammaispalvelujen kehittämistä harvaanasutussa Kainuussa.

Keskeistä Kainuun kehittämistyössä oli jatkaa käynnistynyttä kehitysvammaisten yksilöllisen asumisen suunnittelu- ja jalkauttamistyötä, ja siihen liittyen henkilökohtaisen avun ja palveluohjauksen kehittämistä. Alueen haasteita olivat laitoshoidon hajauttaminen ja yksilöllisen asumisen kehittäminen kehitysvamma- ja vammaispalvelujen rakenteellisessa uudistamisessa. Myös eri palvelukokonaisuuksien ja osaamisen kehittäminen nähtiin tärkeänä.

Vammaispalveluhankkeelle oli selkeä tilaus alueen kehittämistyön mahdollistajana. Hankkeen toivottiin lisäävän asiakkaiden, läheisten ja työntekijöiden osallisuutta palveluissa ja kehittämistyössä. Lähtökohdat hankkeelle olivat hyvät koska alueella oli tarve kehittämistyölle ja käytänteiden yhtenäistämiseksi. Kehittämistyön tueksi tarvittiin ulkopuolista mahdollistajaa, sillä arki vei henkilöstöltä paljon resursseja.

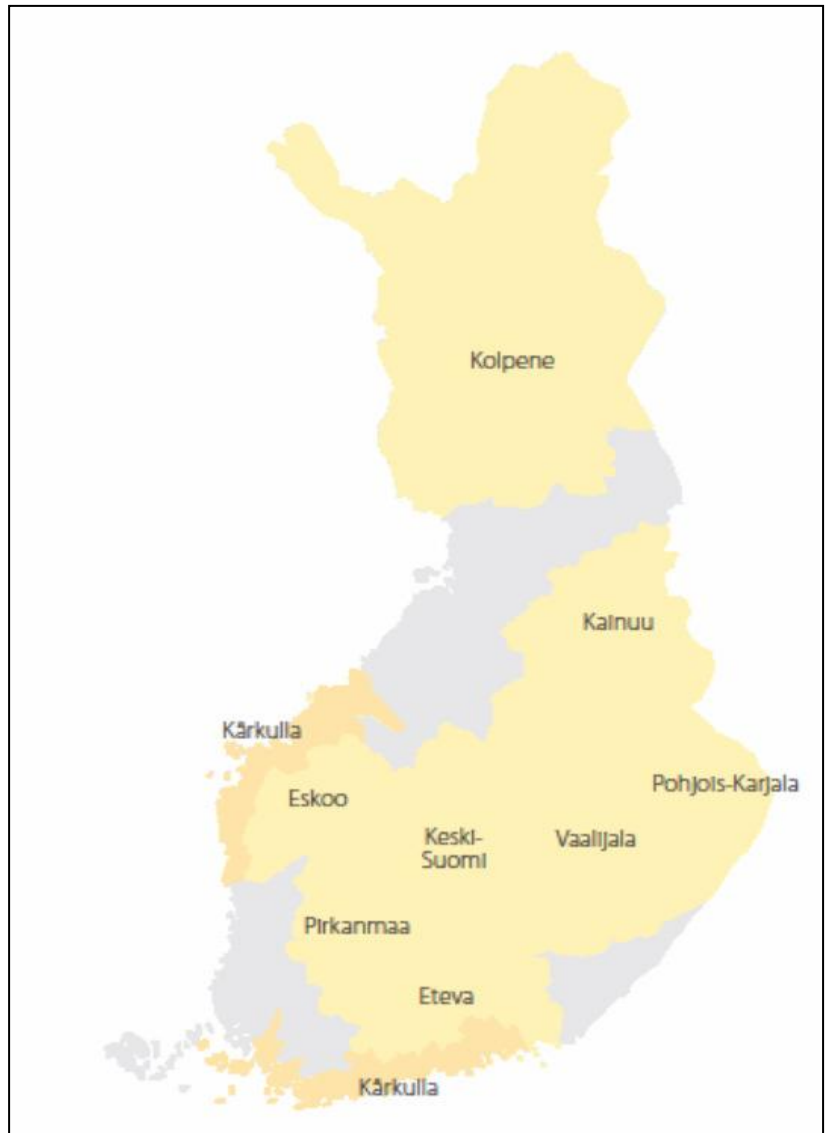
Valtakunnallinen vammaispalvelujen kehittämishanke 1 ja 2

Valtakunnallisen vammaispalveluhankkeen lähtökohtana olivat Kaste-ohjelman tavoitteet, kunta- ja palvelurakennemuutoksen kehittämistarpeet, sosiaali- ja terveydenhuollon ja vammaislainsäädännön uudistamistyö, Kehitysvammaisten asumisen ohjelman valtakunnallisen toimeenpanon ohjausryhmän linjaukset sekä vammaisalan kehittämistyö.

Vammaispalveluhankkeen taustalla oli laajapohjainen valmistelutyö. Hankkeen valmistelutyön lähtökohtina oli hankepohjan laajentaminen aiemmasta kehittämistyöstä ja kuntanäkökulman vahvistaminen, eri alueiden paikallisten kehittämistarpeiden huomioiminen sekä hankevalmistelun toteuttaminen yhdessä eri sidosryhmien kanssa. Lisäksi nähtiin tärkeänä aikaisemmissa kehittämishankkeissa syntyneen osaamisen hyödyntäminen ja edelleen kehittäminen.

Sosiaali- ja terveysministeriö myönsi 26.3.2010 Vammaispalvelujen valtakunnalliselle kehittämishankkeelle valtionavustusta yhteensä 2 060 000 euroa. Rahoitus myönnettiin kansallisesta sosiaali- ja terveydenhuollon kehittämissankelma Kasteesta. Hanke oli ensimmäinen laajamittainen valtakunnallisesti organisoitu Kaste-kehittämishanke.

Valtakunnallinen vammaispalveluhanke oli maantieteellisesti ja sisällöllisesti laaja hanke. Hankealueen väestömäärä oli yhteensä noin 3,5 miljoonaa eli 65,8% koko maan väestöstä. Hankealue kattoi 12 maakuntaa ja ruotsinkieliset alueet, yhteensä 217 kuntaa.

Kuva 1. Vammaispalveluhankkeen toiminta-alue

Vammaispalveluhankkeen ensimmäinen hankekausi sijoittui aikavälille 1.1.2010 – 31.10.2012. Hankkeelle myönnettiin vuoden jatkokausi 1.9.2012 - 31.8.2013.

Kehittämistyötä toteutettiin kolmella tasolla; alueellisesti, hankkeen toimijoiden välisesti sekä koko hankkeen yhteisenä toimintana.

Vammaispalveluhankkeiden tarkoituksena oli edistää vammaispalvelujen uudistamista, johon kuuluivat keskeisesti vammaisten henkilöiden osallisuuden lisääminen, lähipalvelujen vammaistyön vahvistaminen ja vammaispalvelujen erityisosaamisen turvaaminen. Hankkeiden kokonaistavoitteena oli selkeyttää ja kehittää palvelukokonaisuuksia siten, että vammaispalvelujen saatavuus ja osaaminen turvattiin kohtuullisin kustannuksin.

Hankkeille asetetut pitkántáhtáimen kehitystavoitteet olivat:

- 1) vammaispalvelut muodostavat selkeán ja tarkoituksenmukaisen palvelukokonaisuuden
- 2) yksilöllisesti ja käyttáján tarpeiden mukaisesti toteutetut palvelut, jotka tukevat vammaisten henkilöiden yksilöllistä elámistä ja asumista sekä edistävät heidän osallisuuttaan
- 3) vammaisalalla työskentelee riittävä ja osaava henkilöstö

Alla olevassa kuvassa on esitetty vammaispalveluhankkeen missio, visio ja tavoitteet tiivistetysti.

Kuva 2. Vammaispalveluhankkeen missio, visio ja tavoitteet

Vammaispalveluhankkeen ensimmäisessä vaiheessa toteutettua kehittämistyötä kohdennettiin ja rajattiin viiden kehittämisteeman avulla. Kehittämisteemat olivat:

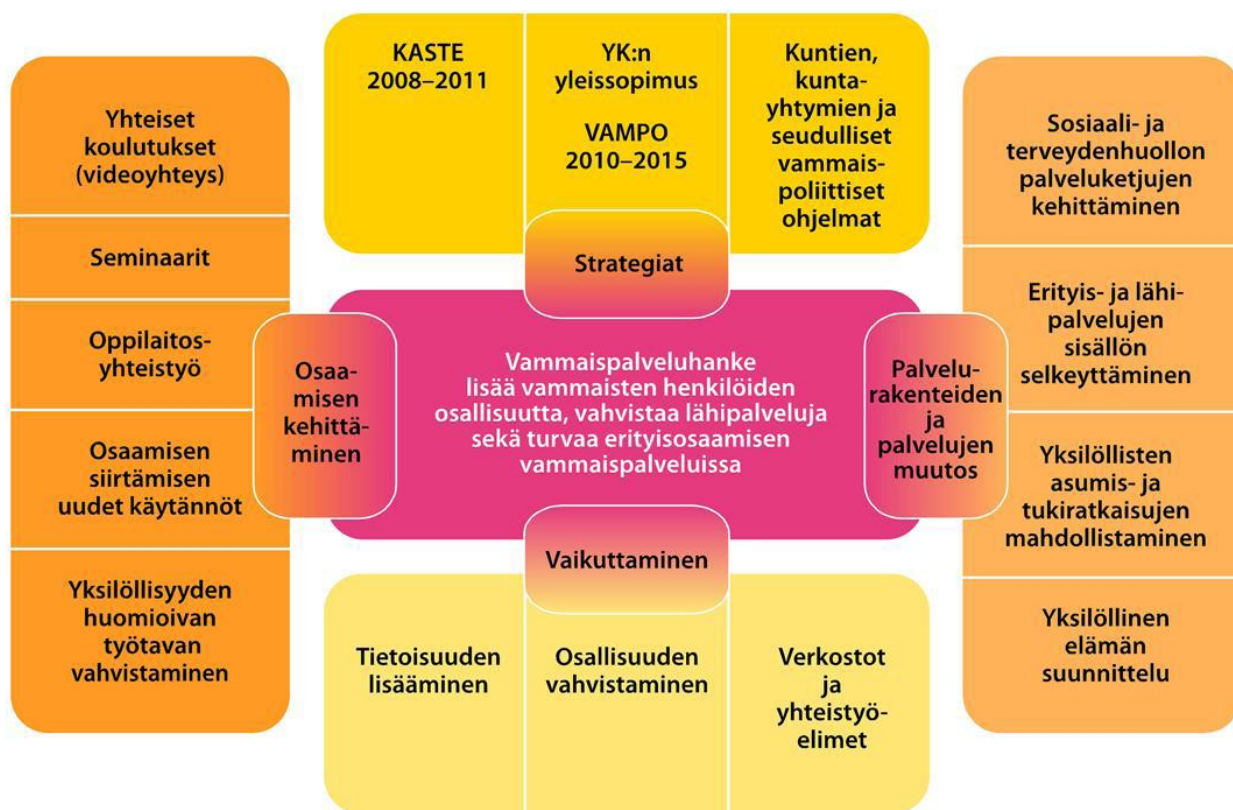
- Palvelurakenteiden kehittäminen
- Palveluohjauksen- ja suunnittelun kehittäminen
- Yksilöllisen asumisen kehittäminen
- Henkilökohtaisen avun kehittäminen
- Vammaisalan osaamisen vahvistaminen

Vammaispalveluhanke 2:ssa jatkettiin vammaispalveluhankkeen ensimmäisessä vaiheessa aloitettua kehittämistyötä ja juurrutettiin pitkäjänteisen ja laajan kehittämistyön tuloksia. Tässä jatkohankkeessa säilyi vammaispalveluhankkeelle asetetut ylätavoitteet.

Jatkohankkeessa syvennettiin jo käynnistynyttä vammaisalan toimijoiden tukemista vammaisten ihmisten palvelujärjestelmän kehittämisessä. Tavoitteena oli tukea uusien toimintamallien käyttöönottoa. Kehittämistyön keskiössä oli vammainen ihminen omassa elinympäristössään. Vammaispalveluhanke 2:n kehittämisteemat olivat hyvinvointia, osallisuutta ja terveyttä edistävä palvelurakenne sekä osaaminen uusissa rakenteissa ja palveluissa. Teemoja yhdistävät kehittämistavoitteet olivat samat kuin vammaispalveluhankeen ensimmäisessä vaiheessa.

Hankkeiden toteutuksessa läpileikkaavia periaatteita olivat osallisuus, yhdenvertaisuus ja palveluiden käyttäjälähtöisyys.

Vammaispalveluhankeen strategiakartta

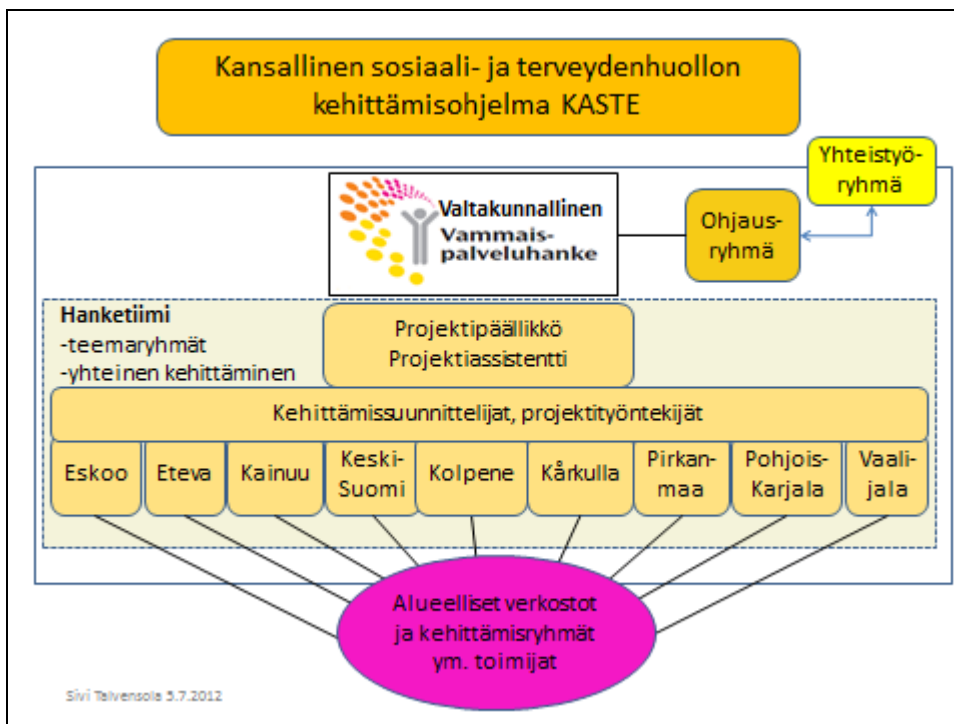

Kuva 3. Vammaispalveluhankeen strategiakartta

Hankkeen hallinnoijana on ollut koko hankeajan Eteva kuntayhtymä. Hankkeen ensimmäisen vaiheen projektipäällikkönä toimi Tuija Anttila ja jatkohankkeen projektipäällikkönä Marketta Salminen.

Hankkeen alueellisina toimijoina olivat:

- Eskoon sosiaalipalvelujen ky (Etelä-Pohjanmaa ja Pohjanmaa) 1.8.2010 alkaen
- Eteva ky (Uusimaa, Päijät- ja Kanta-Häme) 24.10.2010 alkaen
- Kainuun maakunta – kuntayhtymä (vuoden 2013 alusta Kainuun sosiaali- ja terveydenhuollon kuntayhtymä) 12.8.2010 alkaen
- Keski-Suomen sosiaalialan osaamiskeskus 9.5.2011 – 31.8.2012
- Kolpeneen palvelukeskuksen ky (Lappi) 1.5.2010 alkaen
- Kärkulla samkommun (Svenskfinland) 1.11.2010 alkaen
- Pirkanmaan shp 16.8.2010 alkaen
- Pohjois-Karjalan sairaanhoito- ja sosiaalipalvelujen ky 1.6.2010 alkaen
- Vaalijalan ky (Etelä- ja Pohjois-Savo) 1.10.2010 alkaen

Kuva 4. Valtakunnallisen vammaispalveluhankkeen toimijat

Kainuun osahanke osana valtakunnallista kokonaisuutta

Kainuun osahanke on ollut yksi valtakunnallisen vammaispalveluhankkeen toimijoista. Valtakunnallisen Vammaispalveluhankkeen Kainuun osahanketta hallinnoi 31.12.2012 saakka Kainuun maakunta kuntayhtymä, 1.1.2013 alkaen Kainuun sosiaali- ja terveydenhuollon (sote) kuntayhtymä. Hankkeen esimiehenä toimi kehittämisjohtaja Marita Pikkarainen.

Kainuun osahankkeen henkilöstöresurssit olivat kaksi päätoimista ja yksi osa-aikainen työntekijä. Hankkeen kehittämissuunnittelijana toimi Nina Korkeala ajalla 12.8.2010 – 31.8.2013, kehittäjätyöntekijänä Tiina Kanninen ajalla 1.2.2011 – 31.8.2013 ja projektisihteerinä (25 %) Anna-Mari Karjalainen 16.8.2010 – 31.8.2013.

Hankkeelle perustettiin ohjausryhmä ohjaamaan ja valvomaan hankkeen edistymistä. Ohjausryhmän tehtävänä oli projektin ohjaaminen projektipäätöksen toteuttamisessa, hankkeen edistymisen seuraaminen ja valvominen, talouden seuraaminen, hankkeen raporttien käsitteleminen ja hyväksyminen, hankkeen vaikuttavuudesta ja tuloksellisuudesta vastaaminen, ohjausryhmän jäsenten asiantuntemuksen ja verkostojen käyttöön antaminen ja toimiminen linkkinä sidosryhmiin. Ohjausryhmä toimi hankkeen työntekijöiden tukena.

Ohjausryhmän jäsenet ensimmäisellä hankekaudella olivat:

Varsinaiset jäsenet:

Aholainen Anne	kehittämispäällikkö, ISO, 1.2.2011 – 31.12.2011
Heikkinen Matti	perhepalvelujohtaja 15.7.2012 alkaen
Horttana Liisa	perhepalvelupäällikkö 30.4.2011 saakka, puheenjohtaja
Kainulainen Anna-Liisa	perhepalvelupäällikkö 1.8.2011 alkaen
Ruokolainen Marja-Liisa	sosiaalialan erikoissuunnittelija, perhepalvelujohtaja 1.9.2011 – 28.2.2012, puheenjohtaja 1.5.2011 alkaen
Mikkonen Veijo	Vammaisasiaainneuvottelukunnan edustaja
Määttä Tuomo	ylilääkäri, erityishuollon poliklinikka
Parttimaa Eija	Kainuun Kehitysvammaisten tukipiiri ry:n edustaja
Pietikäinen Marjo	tulosityksikön päällikkö, aikuisten mielenterveyspalvelut
Piirainen Anu	koulutussuunnittelija, AIKOPA
Pikkarainen Marita	kehittämisjohtaja
Ronkainen Tauno	sosiaali- ja terveystalokunnan edustaja
Väyrynen Riikka	suunnittelija, ISO 1.1.2012 – 31.12.2012
Ylävaara Helena	perhepalvelujohtaja 31.8.2011 saakka

Varahenkilöt:

Inget Maija	Kainuun Kehitysvammaisten tukipiiri ry:n edustaja
Kauppila Tarja	johtaja, ISO
Kärki Kaisu	koordinoiva osastonhoitaja, aikuisten mielenterveyspalvelut
Ravelin Teija	lehtori, Kajaanin Ammattikorkeakoulu
Tervo Raili	sosiaali- ja terveystalokunnan edustaja

Ohjausryhmä kokoontui seitsemän kertaa: 7.12.2010, 1.3.2011, 24.5.2011, 8.12.2011, 21.2.2012, 7.6.2012 ja 28.8.2012.

Ohjausryhmän jäsenet jatkohankkeessa:

Varsinaiset jäsenet:

Heikkinen Matti	perhepalvelujohtaja
Kainulainen Anna-Liisa	perhepalvelupäällikkö
Kauppila Tarja	johtaja, ISO 1.1.2013 alkaen
Leinonen Merja	koulutuspäällikkö
Mikkonen Veijo	Vammaisasiainneuvottelukunnan edustaja
Määttä Tuomo	ylilääkäri, erityishuollon poliklinikka
Parttimaa Eija	Kainuun Kehitysvammaisten tukipiiri ry:n edustaja
Pietikäinen Marjo	tulosityksikön päällikkö, aikuisten mielenterveyspalvelut
Pikkarainen Marita	kehittämisjohtaja
Ronkainen Tauno	sosiaali- ja terveyslautakunnan edustaja (31.12.2012 asti)
Ruokolainen Marja-Liisa	sosiaalialan erikoissuunnittelija, puheenjohtaja
Väyrynen Riikka	suunnittelija, ISO 31.12.2012

Varahenkilöt:

Inget Maija	Kainuun Kehitysvammaisten tukipiiri ry:n edustaja
Kärki Kaisu	koordinoiva osastonhoitaja, aikuisten mielenterveyspalvelut
Tervo Raili	sosiaali- ja terveyslautakunnan edustaja

Ohjausryhmä kokoontui neljä kertaa 8.11.2012, 14.2.2013, 28.5.2013 ja 26.8.2013. Lisäksi pidettiin yksi sähköpostikokous syyskuussa 2012.

Ohjausryhmä seurasi hankkeen etenemistä ja taloutta ja käsitteli sekä hyväksyi hankkeen raportit. Ohjausryhmän jäsenten asiantuntemusta ja verkostoja hyödynnettiin hankkeen kehittämisprosessissa.

Vammaispalveluhankkeen Kainuun osahankkeen ensimmäisen vaiheen budjetti oli 300 261 € ja jatkohankkeen budjetti 130 000 €. Sosiaali- ja terveysministeriön rahoitusosuus oli 75 %. Kokonaiskustannukset hankkeen ensimmäisen vaiheen toteutuksesta olivat 230 235 €, joka oli 76,7 % hankesuunnitelmassa esitetystä budjetista. Vammaispalveluhanke 2:n kokonaiskustannukset olivat 122 503 € (tilanne 30.8.2013), joka oli 94,2 % budjetista.

2. HANKKEEN TOTEUTUS

Jokainen osahanke oli hankesuunnitelmassaan valinnut valtakunnallisen hankkeen kehittämisteemoista oman alueensa kannalta tärkeimmät kehittämisteemat. Kaikki kehittämisteemat liittyivät jollakin tavoin toisiinsa. Kainuun osahanke kehitti ainoana osahankkeena kaikkia viittä kehittämisteemaa ensimmäisellä hankekaudella.

Osahankkeet tarkensivat kehittämisteemoja alueellisilla tavoitteilla, toimenpiteillä ja toivotuilla vaikutuksilla. Näin pystyttiin huomioimaan alueelliset kehittämistarpeet paremmin.

Aluksi hankkeelle asetetut tavoitteet pilkottiin konkreettisimmiksi kokonaisuuksiksi. Hankehenkilöstö kävi keskusteluja alueen eri toimijoiden kanssa hankkeelle asetettujen tavoitteiden tarkastelemiseksi ja tarkentamiseksi. Tavoitteet tarkentuivat alueen sen hetkisten tarpeiden mukaisesti. Kehittämistyö kulki alusta asti tiiviisti perustyon rinnalla ja kehitettävät asiat nousivat arkityöstä. Esimerkiksi henkilökohtaisen avun kohdalla tilanne kuntayhtymässä oli jo muuttunut huomattavasti vammaispalveluhankkeen hakuvaiheesta. Kuntayhtymässä oli keväällä 2010 aloittanut työt henkilökohtaisen avun palvelusihteeri, joka organisoi henkilökohtaista apua Kainuun alueella. Tämän johdosta henkilökohtaisen avun osio pieneni hankkeessa suunnitellusta.

Kehittämistyö pyrittiin tekemään mahdollisimman avoimeksi. Kehittämistyötä tehtiin aktiivisesti yhdessä alueen toimijoiden kanssa. Tärkeää oli huomioida koko maakunnan alueen tarpeet ja mielipiteet. Tämän vuoksi hankkeen toimesta järjestettiin eri puolilla maakuntaa useita kaikille avoimia keskustelutilaisuuksia. Kehittämistyötä pilkottiin pienempiin osiin ja tehtäviä jaettiin, jotta asiat saatiin etenemään toivottuun suuntaan. Henkilöstö on ollut aktiivisesti mukana kehittämistyössä, samoin palvelunkäyttäjät ja läheiset sekä operatiivinen johto. Mukaan kehittämistyöhön saatiin innostettua myös alueen palveluntuottajia ja päättäjiä.

Tärkeää on ollut myös erilaisten selvitysten, kyselyiden ja kartoitusten tekeminen kehittämistyön pohjaksi. Näin asiat konkretisoituivat ja saatiin arvokasta tietoa palvelunkäyttäjien, läheisten ja työntekijöiden toiveista ja tarpeista.

2.1 Kainuun osahankkeen kehittämisteemat

Vammaispalveluhankkeen kehittämisteemat pilkottiin osahankkeittain pienemmiksi kehittämistavoitteiksi, jotta pystyttiin paremmin vastaamaan alueellisiin kehittämistarpeisiin. Jokainen osahanke laati toimenpiteet tavoitteiden saavuttamiseksi ja pohti kehittämistyön vaikutuksia.

Seuraavassa esitellään Kainuun osahankkeen tarkennetut kehittämisteemat, arvio niiden toteutumisesta ja poikkeamista.

Kainuun osahankkeen tarkennetut kehittämisteemat vammaispalveluhankkeen ensimmäisessä vaiheessa olivat:

PALVELURAKENTEIDEN KEHITTÄMINEN		
Tavoitteet	Toimenpiteet	Vaikutukset
1. Kehittää Kainuun maakuntakuntayhtymän vammais- ja kehitysvammaisten palvelukonaisuuksia ja – prosesseja	<ul style="list-style-type: none"> • Tiivis yhteistyö ja kokemusten vaihto hankkumppaneiden kanssa • Dialogit vammaispalvelun ja kehitysvammahuollon työntekijöiden ja asiakkaiden kesken • Lisätään työntekijöiden ja asiakkaiden osallisuutta • Hyödynnetään verkostokonsultteja ja esim. Puimalla-menetelmää 	<ul style="list-style-type: none"> • Yhteistyö lisääntyy ja hyvät käytänteet leviävät • Kehitysvammaiset henkilöt saavat tasapuoliset ja laadukkaat palvelut Kainuussa • Optimaalisen hyvä palvelurakenne • Tukee työntekijöiden oppimista – osaaminen vahvistuu • Toisilta oppiminen, juurruttaminen ja innostus kehittämiseen
2. Kehittää konsultatiivisia erityispalveluja	<ul style="list-style-type: none"> • Luodaan malli palvelujärjestelmään konsultatiivisten erityispalvelujen käytölle sekä Kainuun sisällä että ulkopuolella • Luodaan etäkonsultointimalli vaikeiden ja haastavien asiakkaiden hoidon tueksi • Hyödynnetään muiden toimijoiden osaaminen 	<ul style="list-style-type: none"> • Asiakkaan elämänlaadun paraneminen • Asiakas saa oikeanlaisen tarvitsemansa tuen • Kainuulaisille turvataan erityispalvelut • Palvelurakenne on aidosti asiakaslähtöinen • Asiakkaan valintamahdollisuus lisääntyy
3. Kehittää kuntouttavan ja tilapäisen hoidon palveluprosessia osana palvelurakenteiden kehittämistä	<ul style="list-style-type: none"> • Kuvataan Kainuun nykytila ja mallinnetaan kuntoutuspolku • kehitetään moniammatillista työtä 	
4. Pitkäaikaisen laitosasumisen tarpeen selvittäminen ja laitosasumisen toteuttamisen suunnittelu	<ul style="list-style-type: none"> • Kuvataan Kainuun nykytila • Kehitetään yhteistyötä muiden kehitysvammaisten laitoshoidon tarjoavien toimijoiden kanssa • Luodaan kehitysvammaisten henkilöiden asumisstrategia 	<ul style="list-style-type: none"> • Kehitysvammaiset henkilöt asuvat tarpeittensa mukaisissa paikoissa • Asumisratkaisut tukevat asiakkaan elämää

	Toteutunut täysin	Toteutunut lähes kokonaan	Toteutunut osittain	Toteutus aloitettu	Toteuttamista ei vielä aloitettu
Tavoite 1		x			
Tavoite 2			x		
Tavoite 3			x		
Tavoite 4		x			

Poikkeamia:

Tavoite 2: tavoitteena oli kehittää konsultatiivisia erityispalveluja. Kehittämisen prosessin aikana Kainuun alueella tapahtui työnjaon selkiytymistä ja tietoisuus eri toimijoiden tehtävistä ja rooleista lisääntyi. Hankkeen aikana tuotiin kokemuksia jalkautuvista erityispalveluista alueen kehittämistyön pohjaksi. Malli konsultatiivisten erityispalveluiden käytölle ja etäkonsultoinnille jäi luomatta. Prosessia käynnistettiin, mutta toteutuakseen se vaatii vielä paljon työtä.

Tavoite 3: Kainuussa ei ole aiemmin kuvattu kehitysvammaisten henkilöiden kuntoutuspolkua. Kuntoutuspolkua tarkasteltiin hankkeen aikana mutta sitä ei saatu kuvattua.

PALVELUOHJAUKSEN JA –SUUNNITTELUN KEHITTÄMINEN		
Tavoitteet	Toimenpiteet	Vaikutukset
1. Kehittää palveluohjauksen sisältöä ja työvälineitä	<ul style="list-style-type: none"> Kerätään hankekumppaneiden kokemuksia toimivista käytännöistä ja sovelletaan saatua tietoa Kainuun olosuhteisiin sekä siirretään hyviä työkäytäntöjä 	<ul style="list-style-type: none"> Toimiva palveluketju
2. Kehittää ja täsmentää palveluohjaajien työnkuvaa ja roolia kehitysvammaisen asiakkaan palvelupolussa	<ul style="list-style-type: none"> Kartoitetaan nykytila Liitetään palveluohjaus kuntoutuspolkuun 	
3. Selvittää palvelusetelin ja henkilökohtaisen budjetin käytön mahdollisuudet osana kehitysvammaisten palveluohjausta	<ul style="list-style-type: none"> Selvitetään henkilökohtaisen budjetin käytön mahdollisuudet Kainuussa Haetaan mallia muilta – selvitetään aikaisemmat kokemukset ja toimivat käytännöt 	

	Toteutunut täysin	Toteutunut lähes kokonaan	Toteutunut osittain	Toteutus aloitettu	Toteuttamista ei vielä aloitettu
Tavoite 1	x				
Tavoite 2		x			
Tavoite 3			x		

Poikkeamia:

Tavoite 3: palvelusetelin ja henkilökohtaisen budjetin käytön selvityksen osalta tehtiin yhteistyötä AKI - Aktiiviasiakas – hankkeen kanssa. Molempien hankkeiden kautta saatiin alueelle kokemuksia ja ajankohtaista tietoa. Vammaispalveluhankkeen aikana asiaa on tuotu esille, mutta se ei ole johtanut toimenpiteisiin. Henkilökohtainen budjetointi kuitenkin kiinnostaa alueella ja Kainuun sote kuntayhtymän kehitysvamma palvelut ovat ilmoittaneet halunsa kokeilla toimintaa Tiedän mitä tahdon – hankkeen kanssa.

YKSILÖLLISEN ASUMISEN KEHITTÄMINEN		
Tavoitteet	Toimenpiteet	Vaikutukset
1. Kainuun kehitysvammaisten henkilöiden asumisstrategian luominen ja toimeenpanon käynnistäminen	<ul style="list-style-type: none"> • Luodaan kehitysvammaisten henkilöiden asumisstrategia yhteistyössä työntekijöiden, omaisten, asiakkaiden ja kolmannen sektorin kanssa • Nykytilanteen kartoitus • Jatketaan valtakunnallisen kehitysvammaisen RAI-toimintakykymittarin kehittämistä palvelujen suunnittelun perustana • Hyödynnetään valtakunnallista tietoa, taitoa ja osaamista asumispalvelujen suunnittelussa ja toteuttamisessa • Tarkastellaan kaikkia erilaisia asumismuotoja aitoina vaihtoehtoina asumisstrategiaa tehtäessä 	<ul style="list-style-type: none"> • Kehitysvammaiset henkilöt asuvat tarpeittensa mukaisissa paikoissa • Asukkaan omat voimavarat ovat käytössä • Asukas saa tarvitsemansa tuen • Asumisratkaisut tukevat asiakkaan elämää

	Toteutunut täysin	Toteutunut lähes kokonaan	Toteutunut osittain	Toteutus aloitettu	Toteuttamista ei vielä aloitettu
Tavoite 1		x			

Poikkeamia:

Tavoite 1: kehitysvammaisten henkilöiden asumisen strategiatyö jäi kesken vammaispalveluhankkeen ensimmäisen vaiheen aikana. Strategiatyö jatkui Vammaispalveluhanke 2:ssa. Valtakunnallisen kehitysvammaisten RAI – toimintakykymittarin kehittäminen aloitettiin yhteistyössä THL:n kanssa, mutta prosessista luovuttiin Vammaispalveluhankkeen rahoittajan pyynnöstä.

HENKILÖKOHTAISEN AVUN KEHITTÄMINEN		
Tavoitteet	Toimenpiteet	Vaikutukset
1. Kehittää valtakunnallista osaamista hyödyntäen vammaispalvelulakiin perustuvan henkilökohtaisen avun järjestämistapoja	<ul style="list-style-type: none"> • Kehitetään edelleen henkilökohtaisen avun organisoimisen mallia yksilöllisen asumisen tueksi • Kootaan jo käytössä olevat kokemukset 	<ul style="list-style-type: none"> • Asiakas saa tarvitsemansa tuen yksilöllisen asumisen tueksi • Kehitysvammaisen henkilön itsenäinen toiminta mahdollistuu • Kustannustehokkuus • Työllistämisaikutukset
2. Selvittää avun organisointitapoja maakunnassa jo suoritettujen kartoitusten pohjalta	<ul style="list-style-type: none"> • Kootaan jo käytössä olevat kokemukset 	

	Toteutunut täysin	Toteutunut lähes kokonaan	Toteutunut osittain	Toteutus aloitettu	Toteuttamista ei vielä aloitettu
Tavoite 1			x		
Tavoite 2			x		

Poikkeamia:

Tavoite 1 ja 2: henkilökohtaisen avun tilanne muuttui hankehakemuksen jättämisen jälkeen. Kuntayhtymä palkkasi oman palvelusihteerin henkilökohtaisen avun koordinointiin. Palvelusihteerin kehitti henkilökohtaista apua aktiivisesti. Hankkeen alkaessa todettiin tilanteen muutos ja päätettiin, että hanke on palvelusihteerin tukena tarvittaessa.

VAMMAISALAN OSAAMISEN KEHITTÄMINEN		
Tavoitteet	Toimenpiteet	Vaikutukset
1. Vammaisalan henkilöstön osaamisen varmistaminen ja profiilin nostaminen palvelurakente- ja eläkemurroksessa	<ul style="list-style-type: none"> • Luodaan osaamisstrategian asumisstrategian tueksi • Järjestetään koulutusta hankkeessa tuotettujen käytäntöjen/työmenetelmien ja mallien levittämiseksi ja juurruttamiseksi • Dialogi työntekijöiden kesken • Oman työn tarkastelu 	<ul style="list-style-type: none"> • Jatkuva osaamisen kehittämismalli • Osaava henkilöstö • Asiakkaan omat voimavarat ovat käytössä • Palvelurakenne on aidosti asiakaslähtöinen • Vammaispalvelut houkutteleva työnantaja • Henkilöstön työhyvinvointi lisääntyy • Työssä jaksaminen • Innostus kehittämiseen lisääntyy

	Toteutunut täysin	Toteutunut lähes kokonaan	Toteutunut osittain	Toteutus aloitettu	Toteuttamista ei vielä aloitettu
Tavoite 1		x			

Poikkeamia:

Tavoite 1: Todettiin, että omaa osaamisstrategiaa ei tarvita, koska työyksiköissä tehdään vuosittain osaamisen kehittämisen suunnitelma. Tärkeäksi nähtiin kartoittaa henkilöstön toiveet ja tarpeet osaamisen osalta palvelurakennemuutokseen liittyen.

Vammaispalveluhanke 2:ssa kehittämisteemoina olivat hyvinvointia ja terveyttä edistävä palvelurakenne ja osaaminen uusissa rakenteissa ja palveluissa. Kainuun osahankkeen tavoitteet olivat

1. Vammaisen henkilön yksilöllisen elämän tukeminen – keskeisenä yksilöllinen asuminen ja asumisen tukitoimet
2. Osaamisen vahvistaminen muutosvaiheessa

Vammaispalveluhanke 2 osalta tarkennetut kehittämisteemat olivat:

Vammaispalveluhankkeen yltäavoite 1:			
Vammaispalvelut muodostavat selkeän ja tarkoituksenmukaisen palvelukokonaisuuden			
Vammaispalveluhankkeen kohdennetut tavoitteet	Kainuun osahankkeen tarkennetut tavoitteet	Kainuun osahankkeen toimenpiteet	Onnistumiskriteerit
Kuntien ja muiden järjestämisvastuullisten toimijoiden vammaistyön tukeminen kehittämällä lähipalvelujen tuki- ja konsultaatiopalveluja.	<ul style="list-style-type: none"> • Kehitysvammopalveluiden käytänteiden yhtenäistäminen ja tehtävien ja työnjaon selkiyttäminen 	<ul style="list-style-type: none"> • Tiivis yhteistyö ja kokemusten vaihto hankekumppaneiden ja alueen toimijoiden kanssa • moniammatillisen yhteistyön ja dialogisuuden vahvistaminen alueella kehittämispäivien ja työryhmien keinoin 	<ul style="list-style-type: none"> • Yhteistyö lisääntyy ja hyvät käytänteet vahvistuvat
	<ul style="list-style-type: none"> • Asiantuntijaverkostojen hyödyntäminen ja konsultaation kehittäminen yli sektori- ja organisaatiotason lähipalveluiden arjen työn tueksi 	<ul style="list-style-type: none"> • Erityishuollon poliklinikan ja Kuusanmäen palvelukeskuksen roolin selkiyttäminen • Luodaan konsultointimalli arjen työn tueksi • Verkostomaisen tukeva-työotteen kehittäminen laa- 	<ul style="list-style-type: none"> • Yhteinen toimintamalli Kainuussa • Asiakas saa tarvitsemansa palvelun • Selkeä ja kustannustehokas palvelurakenne ja toimivat käytänteet

		jasti yli sektorirajojen ja juurruttaminen osaksi arkityötä	
Palvelutarpeen arvioinnin kokonaisprosessin kehittäminen.	<ul style="list-style-type: none"> Uusien työvälineiden etsiminen ja juurruttaminen palvelusuunnittelun tueksi 	<ul style="list-style-type: none"> Alueen tarpeisiin sopivien palvelutarpeen arvioinnin työkalujen etsiminen ja testaaminen Yksilöllisen elämänsuunnittelun työvälineiden käytön juurruttaminen osaksi arjen työtä 	<ul style="list-style-type: none"> Toimivat ja yhtenäiset käytännöt ja työvälineet Asiakkaiden osallisuus lisääntyy Asiakkaan tuen tarve palveluiden suunnittelun lähtökohtana
	<ul style="list-style-type: none"> Palveluohjauksen vahvistaminen 	<ul style="list-style-type: none"> Palveluohjauksen roolin vahvistaminen lisäämällä tietoisuutta palveluohjauksesta sekä sen merkityksestä asiakkaan kokonaisvaltaisessa palveluiden suunnittelussa 	<ul style="list-style-type: none"> Kustannustehokkuus lisääntyy
Sosiaalipalvelujen ja terveydenhuollon yhteistyön ja työnjaon kehittäminen vaativien asiakasryhmien palveluiden varmistamiseksi.	<ul style="list-style-type: none"> tätä ei toteutettu Kainuun osahankkeessa 		

	Toteutunut täysin	Toteutunut lähes kokonaan	Toteutunut osittain	Toteutus aloitettu	Toteuttamista ei vielä aloitettu
Tavoite 1		x			
Tavoite 2	x				

Poikkeamia:

Tavoite 1: konsultointimallia arjen työn tueksi ei ole luotu. Eri malleja on tuotu esille ja asiaa on käsitelty useissa eri työryhmissä. Tarvetta konsultointimallille on. Kehittämistyö jatkuu organisaatiossa.

Vammaispalveluhankkeen ylätavoite 2: Yksilöllisesti ja käyttäjän tarpeiden mukaisesti toteutetut palvelut			
Vammaispalveluhankkeen kohdennetut tavoitteet	Kainuun osahankkeen tarkennetut tavoitteet	Kainuun osahankkeen toimenpiteet	Onnistumiskriteerit
Palvelusuunnittelun toimintamallin käyttöönoton edistäminen.	<ul style="list-style-type: none"> • Palvelusuunnittelun lähtökohdana asiakkaan tuen tarve • Palveluiden ennakointi ja suunnittelu tehostuu, hallittu kokonaisprosessi ja strateginen johtaminen mahdollistuvat 	<ul style="list-style-type: none"> • Yksilökeskeisen elämänsuunnittelun työvälineiden juurruttaminen osaksi palvelutarpeen arviointia • Palvelusuunnitteluprosessin selkiyttäminen ja vahvistaminen työnjaosta ja vastuista sopimalla 	<ul style="list-style-type: none"> • Asiakkaan osallisuus oman elämän suunnittelussa vahvistuu • Vastuunjako palvelusuunnitteluprosessissa selkiytyy
		<ul style="list-style-type: none"> • Selvitetään erilaisia mahdollisuuksia palvelusuunnitelman kokonaisvaltaiseen hyödyntämiseen toiminnan suunnittelussa . 	<ul style="list-style-type: none"> • Palveluiden ennakointi ja suunnittelu onnistuu
Yksilöllisten asumisratkaisujen kehittäminen ja käyttöönotto sekä alueellisten asumisstrategioiden toteuttaminen.	<ul style="list-style-type: none"> • Kehitysvammaisten asumisstrategian loppuun saattaminen ja kiinnittäminen tulevaan organisaatioon 	<ul style="list-style-type: none"> • Asumisstrategian laatiminen • Dialogin ylläpitäminen alueella asumisen erilaisista ratkaisuista 	<ul style="list-style-type: none"> • Asumisstrategia laadittu ja kiinnittynyt uuteen organisaatioon
		<ul style="list-style-type: none"> • Erilaisten työtapojen, kokemusten ja näkökulmien esille tuominen alueen kehittämistyön pohjaksi 	<ul style="list-style-type: none"> • Kainuussa riittävästi yksilöllisiä asumisvaihtoehtoja kehitysvammaisille
			<ul style="list-style-type: none"> • Kuusanmäen laitoshoidon vähenee suunnitelman mukaisesti
	<ul style="list-style-type: none"> • Vammaisen henkilön yksilöllisen elämän tukeminen – keskeisenä yksilöllinen asuminen ja asumisen tukitoimet 	<ul style="list-style-type: none"> • Moniammatillisen yhteistyön vahvistaminen ja työparityöskentelyn lisääminen • Uusien ja erilaisten vaihtoehtojen kehittäminen ja ideointi asumisen ohjaukseen 	<ul style="list-style-type: none"> • Optimaalisen hyvän palvelurakenteen • Asiakkaat saavat tasa- puoliset ja laadukkaat palvelut

	Toteutunut täysin	Toteutunut lähes kokonaan	Toteutunut osittain	Toteutus aloitettu	Toteuttamista ei vielä aloitettu
Tavoite 1		x			
Tavoite 2		x			

Poikkeamia:

Tavoite 1: palveluiden ennakkointiin ja suunnitteluun tulee kiinnittää huomiota jatkossakin, ja niitä tulee kehittää organisaatiossa. Toiminnanohjausjärjestelmä mahdollistaa kehittämistyön.

Tavoite 2: yksilöllisten asumisvaihtoehtojen saaminen ja tarjoaminen kehitysvammaisille henkilöille vaatii alueella jatkuvaa kehittämistyötä.

Vammaispalveluhankkeen ylätavoite 3: Vammaisalalla työskentelee riittävä ja osaava henkilöstö			
Vammaispalveluhankkeen kohdennetut tavoitteet	Kainuun osahankkeen tarkennetut tavoitteet	Kainuun osahankkeen toimenpiteet	Onnistumiskriteerit
6. Vammaisalan osaamisen vahvistaminen ja alan työvoiman saavuuden edistäminen.	<ul style="list-style-type: none"> Osaamisen vahvistaminen muutosvaiheessa 	<ul style="list-style-type: none"> Koota alueen osaamisen tarpeet Oman työn tarkastelu Oppilaitosyhteistyön vahvistaminen 	<ul style="list-style-type: none"> Oman työn kehittämisestä innostunut henkilöstö
	<ul style="list-style-type: none"> Ohjauksellisen työtteen vahvistaminen 	<ul style="list-style-type: none"> Yhteistyö eri toimijoiden kanssa Henkilöstön osallisuuden vahvistaminen 	<ul style="list-style-type: none"> Asiakkaan osallisuutta tukevat työmenetelmät osana arkityötä
		<ul style="list-style-type: none"> Hyvien käytänteiden benchmarking Kainuun sisällä 	<ul style="list-style-type: none"> Asiakkaan omat voimavarat ovat käytössä

	Toteutunut täysin	Toteutunut lähes kokonaan	Toteutunut osittain	Toteutus aloitettu	Toteuttamista ei vielä aloitettu
Tavoite 1		x			

Poikkeamia:

Tavoite 1: hyvien käytänteiden benchmarkingia Kainuun sisällä tulisi vahvistaa ja hyödyntää edelleen.

2.2 Hankkeen toimenpiteet

Hankkeen keskeisinä toimenpiteinä tavoitteiden saavuttamiseksi olivat:

Osallisuuden vahvistaminen

Hankkeen kehittämistyössä pyrittiin lisäämään vammaisten henkilöiden, läheisten, muiden toimijoiden ja työntekijöiden osallisuutta sekä vaikuttamismahdollisuuksia. Hankkeen aikana järjestettiin paljon erilaisia, kaikille avoimia tilaisuuksia, koulutuksia, työryhmiä ja seminaareja. Tilaisuuksissa käytettiin erilaisia työtapoja ja välineitä, joilla mahdollistettiin mielipiteiden, toiveiden ja tarpeiden kertominen. Hyväksi havaittiin mm. learning cafe – menetelmä sekä peukku-kysely, joita hyödynnettiin useissa eri tilaisuuksissa. Yleensä keskustelu virisi aktiiviseksi vuoropuheluksi, jossa kaikki mielipiteet olivat sallittuja. Tilaisuuksien anti koottiin yhteen ja sitä hyödynnettiin edelleen kehittämistyössä.

Osallisuutta lisäsivät myös hankeaikana toimineet asiakaskehittäjäryhmät, asiantuntijaryhmä ja läheisyhteistyöryhmä. Lisäksi hanke hyödynsi yksittäisten kehittäjäasiakkaiden asiantuntemusta eri kehittämisprosesseissa. Kehittämistyö oli avointa kaikille kiinnostuneille. Hankehenkilöstö kannusti yhteydenottoihin ja palautteen antamiseen. Yhteydenpito olikin hyvin vilkasta. Hankkeen aikana dialogi vammaispalveluiden ja kehitysvammapalveluiden työntekijöiden sekä asiakkaiden ja muiden toimijoiden välillä lisääntyi.

Kohtaamisten mahdollistaminen

Hankkeessa nähtiin tärkeänä erilaisten kohtaamisten mahdollistaminen ja keskustelun herättäminen. Kehittämistyö haluttiin pitää mahdollisimman avoimena, johon kaikki halukkaat saivat osallistua, tärkeää oli huomioida koko Kainuun alueelta nousseet toiveet ja tarpeet. Kohtaamisissa syntyi paljon keskusteluja, ajatusten vaihtoa ja uusia näkökulmia. Näiden kohtaamisten ja tiedotusvälineiden kautta nostettiin asioita julkisuuteen ja yleiseen keskusteluun. Keskusteluja ja niiden tuloksia käytettiin pohjana kehittämistyössä. Kohtaamisten mahdollistamisen lisäksi hanke osallistui erilaisiin tilaisuuksiin tuoden kehittämis- ja vammaisnäkökulmaa asioihin.

Yhteistyö ja verkostoituminen

Yhtenä kehittämistyön lähtökohtana oli yhteistyön tekeminen ja verkostoituminen maakunnan alueella sekä sen ulkopuolella. Työntekijöitä kannustettiin moniammatilliseen yhteistyöhön ja työparityöskentelyyn yli sektorirajojen. Esimerkkinä käytettiin Tukeva-hankkeen alueella lapsiperhepalveluihin kehittämään Tukeva-työotemallia. Hankkeen aikana kutsuttiin koolle erilaisia moniammatillisia työryhmiä, joissa keskusteltiin yhteisistä käytänteistä ja yhteistyön lisäämisestä. Eri työntekijöiden työtä tehtiin näkyväksi ja tutuksi yhteistyön helpottamiseksi. Yhteistyötä vahvistettiin myös palvelun käyttäjien, läheisten, työntekijöiden ja alueen muiden toimijoiden kesken. Näiden yhteisten tilaisuuksien, tapaamisten, työpajojen ja koulutusten myötä yhtenäiset työkäytännöt vahvistuivat, vastuunjako selkiytyi ja ymmärrys lisääntyi. Eri toimijoiden yhteistyö ja vuoropuhelu lisääntyikin alueella sekä maakunnan ulkopuolella.

Kokemusten vaihto

Tärkeää oli tiivis yhteistyö muiden toimijoiden kanssa ja kokemusten, tiedon ja materiaalien tuominen alueelle kehittämistyön pohjaksi. Samalla vietiin tietoa muualle Kainuun hyvistä käytänteistä ja kokemuksista. Vuoropuhelu ja ajatusten vaihto muiden toimijoiden kanssa oli hyvin hedelmällistä. Erilaisia kokeiluja ja materiaalia on olemassa paljon. Hanketyössä hyödynnettiin olemassa olevaa materiaalia ja muokattiin materiaalia Kainuun tarpeisiin sopivaksi. Hankkeen järjestämissä seminaareissa asiantuntijat eri puolilta Suomea toivat omia kokemuksiaan ja asiantuntemustaan kaikkien kuultavaksi. Eri puolille Suomea suuntautuneet pääsääntöisesti hankehenkilöstön tekemät opintokäynnit antoivat runsaasti uutta näkökulmaa kehitettäviin asioihin. Lisäksi hanke mahdollisti henkilöstön osallistumisen muiden osahankkeiden järjestämiin kehittämispäiviin mm. muuttovalmennus ja palvelusuunnittelu.

Selvitykset ja kartoitukset

Hankkeessa tehtiin paljon erilaisia selvityksiä ja kartoituksia kehittämistyön pohjaksi ja tueksi. Näiden avulla saatiin tietoa Kainuun nykytilanteesta ja tulevaisuuden toiveista ja tarpeista. Hankkeen tekemiä selvityksiä ja kartoituksia hyödynnettiin mm. päättäjien kanssa käydyissä keskusteluissa.

2.3 Työryhmät

Hankkeen aikana perustettiin erilaisia työryhmiä hankkeen kehittämisteemojen eteenpäin viemiseksi. Kehittämistyö vaati paljon asioiden esiin nostamista, kyseenalaistamista, yhteisiä keskusteluja, oman työn tarkastelua, uusien näkökulmien esiin tuomista jne. Asioita työstettiin paljon yhdessä erilaisissa työryhmissä eri kokoonpanoilla. Alusta asti työryhmiin kutsuttiin monipuolisesti kaikkia alueen toimijoita. Osa työryhmistä kokoontui säännöllisesti hankkeen aikana ja osa työryhmistä koottiin lyhyemmäksi aikaa tietyn asian eteenpäin viemiseksi.

Hankkeen aikana kokoontuivat mm.

- Henkilökohtaisen avun kehittämisteemaan liittyen perustettiin asiakaskehittäjäryhmät Kajaaniin ja Suomussalmelle. Ryhmien tarkoituksena oli saada asiakasnäkökulmaa henkilökohtaisen avun kehittämiseen. Ryhmän jäsenet olivat eri-ikäisiä, eri sukupuolta olevia vammaisia henkilöitä. Kajaanin asiakaskehittäjäryhmässä oli neljä osallistujaa ja Suomussalmen ryhmässä viisi. Ryhmät kokoontuivat säännöllisin väliajoin hankeaikana. Kokoontumisten lisäksi ryhmän jäsenet olivat aktiivisesti mukana hankkeen muussakin kehittämistyössä. He mm. kommentoivat hankkeen tuotoksia ja kehittämisprosesseja, suunnittelivat tilaisuuksia ja tuottivat materiaalia hankkeen julkaisuihin.
- Palveluohjausteeman ympärille koottiin työryhmä kehitysvamma palveluiden palveluohjaajista eri puolilta Kainuuta. Työryhmä kokoontui säännöllisesti kevää-

seen 2013 saakka hankkeen vetämänä. Ryhmä jatkaa kokoontumisia johtavan sosiaalityöntekijän johdolla.

- Palveluohjausteemaa työstettiin myös yhdessä kehittämishankkeista koostuvassa työryhmässä, jossa mukana olivat AKI - Aktiiviasiakas- hanke, Kuntouttavan työtoiminta, Kytke - hanke ja Vammaispalveluhanke. Työryhmään osallistuivat myös kehittämisjohtaja ja sosiaalialan erikoissuunnittelija. Ryhmän tavoitteena oli miettiä Kainuuseen sopivaa yhteistä palveluohjausmallia.
- Palvelurakenneteemaan liittyen kokoontui erityishuollon poliklinikan työntekijöistä koostuva työryhmä, jossa kehitettiin mm. konsultatiivisia erityispalveluja.
- Asumisen teeman asioita käsiteltiin laajasti vuosina 2011 – 2012 säännöllisesti kokoontuneessa Tiiminvetäjien työryhmässä (27 hlöä), joka kutsuttiin koolle hankkeen toimesta. Ryhmässä oli edustettuna asumisyksiköiden, työ- ja päivätoiminnan tiiminvetäjät eri puolilta Kainuuta sekä Kuusanmäen palvelukeskuksen tiiminvetäjät.
- Läheisyhteistyöryhmä perustettiin hankkeen toimesta pienten ryhmäkotien yhdistämisprosessin aikana. Ryhmään kuuluivat kahden ryhmäkodin asukkaiden läheiset sekä Kainuun kehitysvammaisten tukipiiri ry:n edustaja. Ryhmässä käsiteltiin kehitysvammaisten henkilöiden asumisen asioita eri näkökulmista ja tutustuttiin erilaisiin asumisen vaihtoehtoihin Kajaanissa. Asumisen asioiden suunnittelua jatkettiin kuntayhtymän vammaispalveluiden perustamassa asumisen suunnittelun yhteistyöryhmässä, johon läheisyhteistyöryhmän jäsenet kutsuttiin.

Hankkeen kehittämissuunnittelija osallistui lisäksi hankkeen edustajana seuraaviin työryhmiin.

- Asiantuntijaryhmä syksystä 2010 – kevääseen 2012. Ryhmä oli Kehitysvammaisten palvelusäätiön Asumisen yksilölliset tukimallit hankkeen kokoama asiantuntijaryhmä, jossa kehittämissuunnittelija toimi apuvetäjänä. Asiantuntijaryhmään kuului viisi eri-ikäistä ja eri sukupuolta olevaa kehitysvammaista henkilöä. Ryhmässä käsiteltiin asumiseen ja elämään liittyviä asioita monin eri keinoin.
- Kainuun maakunta kuntayhtymän Kehitysvammopalvelujen johtoryhmä
- Sirkunkujan uudisrakennuskohteen suunnittelutyöryhmä
- Kehittämissyksikön asiantuntijat ja projektipäälliköt - työryhmä

2.4 Hankkeen järjestämät tilaisuudet

Vammaispalveluhankkeissa järjestettiin erilaisia tilaisuuksia, koulutuksia ja seminaareja. Alla olevassa taulukossa 1 on listattuna hankkeen järjestämät tilaisuudet aikajärjestyksessä. Tilaisuudet olivat kaikille avoimia ja niistä tiedotettiin eri tavoin. Koulutuksiin kutsuttiin kuntayhtymän henkilöstön lisäksi palveluntuottajia ja muita asiasta kiinnostuneita. Tilaisuuksia järjestettiin eri puolilla Kainuuta. Paikkakunniksi määräytyivät kulkuyhteyksien ja väestömäärien mukaan Kainuun suurimmat kuntakeskukset. Tilaisuuksista tiedotettiin laajasti myös ympäristökuntiin. Koulutukset järjestettiin pääosin Kajaanissa käytännön syistä johtuen

Hyvän Elämän Iltakahvit – tilaisuudet järjestettiin yhteistyössä Kehitysvammaisten Palvelusäätiön Asumisen yksilölliset tukimallit – sekä Asuntoja asunnottomille –hankkeiden kanssa.

Tää on mun koti- tilaisuus yhteistyössä Kehitysvammaisten Palvelusäätiön Asumisen yksilölliset tukimallit - hankkeen kanssa.

Ensimmäinen kyselytunti kansanedustajille järjestettiin yhteistyössä Kehitysvammaisten Palvelusäätiön Asumisen yksilölliset tukimallit – hankkeen sekä Kainuun kehitysvammaisten tukipiirin kanssa. Toinen kansanedustajien kyselytunti järjestettiin yhteistyössä Kehitysvammaisten Palvelusäätiön Asumisen yksilölliset tukimallit - hankkeen kanssa.

Syksyn 2011 Asumisen arkea ja unelmia – keskusteluillat eri puolilla Kainuuta järjestettiin yhteistyössä Kehitysvammaisten Palvelusäätiön Asumisen yksilölliset tukimallit – hankkeen kanssa.

Oma suunta – työvälaineitä yksilökeskeiseen elämänsuunnitteluun – koulutukset järjestettiin myös yhteistyössä Kehitysvammaisten Palvelusäätiön Asumisen yksilölliset tukimallit – hankkeen kanssa. Kouluttajana toimi hankkeen projektityöntekijä Taija Kolehmainen.

Vammaisfooromit järjestettiin yhteistyössä Itä-Suomen sosiaalialan osaamiskeskus ISO:n kanssa.

Marraskuussa 2012 järjestetty Laitoksesta avopalveluihin – koulutus sekä helmikuussa 2013 järjestetyt infotilaisuudet Kuusanmäen palvelukeskuksessa toteutettiin yhteistyössä Kehitysvammaisten Palvelusäätiön Yksi naapureista – hankkeen kanssa.

Asumisen arkea ja unelmia – ajankohtaista kehitysvammaispalveluista keskustelutilaisuudet järjestettiin yhteistyössä Kainuun sote kuntayhtymän vammaispalvelujen kanssa.

Taulukko 1. Hankkeen järjestämät tilaisuudet

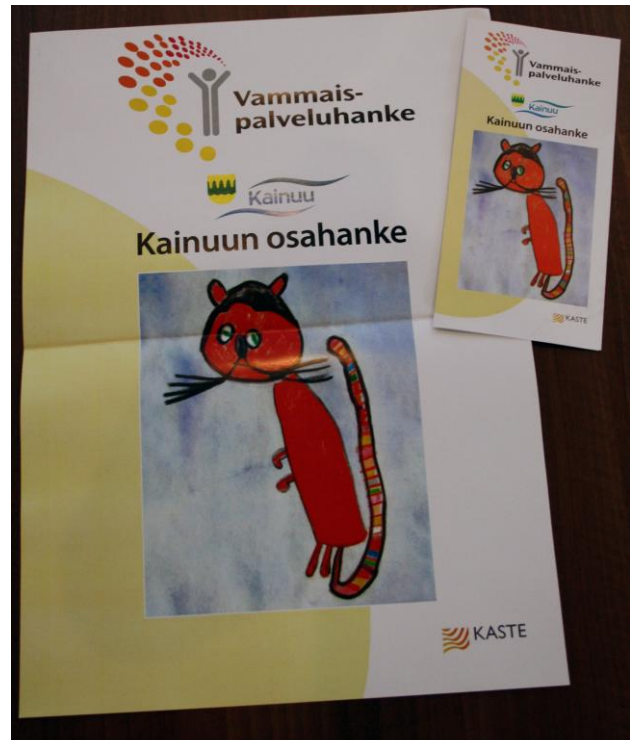
Tilaisuuden nimi	Päivämäärä	Paikkakunta	Osanottajamäärä
Hyvän elämän iltakahvitilaisuus	20.1.2011	Kuhmo	36
Hyvän elämän iltakahvitilaisuus	26.1.2011	Suomussalmi	28
Tää on mun koti -keskusteluilta	28.2.2011	Kajaani	40
Palveluohjaus – portti asiakkaan itsenäiseen elämään, Sauli Suominen	31.3.2011	Kajaani	45
Kansanedustajien kyselytunti	12.9.2011	Kajaani	30
Käytännön vinkkejä palvelutarpeen arviointiin, Katja Laine, Aspa	13.9.2011	Kajaani	28
Asumisen arkea ja unelmia - keskusteluilta	14.9.2011	Kuhmo	28
Asumisen arkea ja unelmia - keskusteluilta	26.9.2011	Kajaani	25
Asumisen arkea ja unelmia - keskusteluilta	29.9.2011	Sotkamo	8
Asumisen arkea ja unelmia - keskusteluilta	3.10.2011	Suomussalmi	25
Asumisen arkea ja unelmia -seminaari	3.11.2011	Kajaani	70
Laitoksesta avopalveluihin – Elina Antikainen, KVL	4.11.2011	Kajaani	15
Oma suunta – työvälineitä yksilökeskeiseen elämänsuunnitteluun, Taija Kolehmainen KVPS	9.11.2011	Kajaani	10
Oma suunta – työvälineitä yksilökeskeiseen elämänsuunnitteluun, Taija Kolehmainen, KVPS	10.11.2011	Kuhmo	15
Henkilökohtaisen avun koulutus, Mervi Valta, Aspa	21.11.2011	Kajaani	10
Oma suunta – työvälineitä yksilökeskeiseen elämänsuunnitteluun, Taija Kolehmainen KVPS	18.1.2012	Suomussalmi	20
Vammaisfoorumi	2.2.2012	Kajaani	14
Oma suunta – työvälineitä yksilökeskeiseen elämänsuunnitteluun, Taija Kolehmainen, KVPS	28.2.2012	Kajaani	17
Kansanedustajien kyselytunti II	16.4.2012	Kajaani	28
Oma suunta – työvälineitä yksilökeskeiseen elämänsuunnitteluun, Taija Kolehmainen, KVPS	26.4.2012	Kajaani	10
Asumisen arkea ja unelmia seminaari	23.8.2012	Kajaani	80
Avi:n yhteistyöpäivä	6.11.2012	Kajaani	22
Laitoksesta avopalveluun –koulutus, Yksi naapureista- hanke, KVPS	8.12.2012	Kajaani	
Vammaisfoorumi II	3.12.2012	Kajaani	15
Alueellisen asumisen suunnitelman työpaja	11.12.2012	Kajaani	25
Infotilaisuus Kuusanmäen palvelukeskuksen asukkaiden läheisille	5.2.2013	Kajaani	20
Infotilaisuus Kuusanmäen palvelukeskuksen työntekijöille	6.2.2013	Kajaani	25
Asumisen arkea ja unelmia Kainuussa – ajankohtaisista kehitysvammapalveluista	11.3.2013	Suomussalmi	33
Asumisen arkea ja unelmia Kainuussa – ajankohtaisista kehitysvammapalveluista	12.3.2013	Kajaani	37
Asumisen arkea ja unelmia Kainuussa – ajankohtaisista kehitysvammapalveluista	14.3.2013	Kuhmo	10
Jalkautuvien palvelujen työpaja	4.4.2013	Kajaani	21
Asumisen arkea ja unelmia – kokemuksia muutoista	4.4.2013	Kajaani	32
Asumisen arkea ja unelmia Kainuussa – ajankohtaisista kehitysvammapalveluista	17.4.2013	Sotkamo	25

2.5 Tiedotus

Hankkeen tiedotus toteutettiin viestintäsuunnitelman mukaisesti. Viestintä kohdennettiin sekä sisäisille että ulkoisille kohderyhmille. Viestintä oli koko hankeajan kahdensuuntaista.

Hankkeen alussa hankkeesta tehtiin painettu esite sekä A3 kokoinen juliste. Kainuun osahankkeen tunnuksena oli kajaanilaisen Kaarina Vimparin piirtämä Topi-kissa, jota hyödynnettiin hankkeen esitteessä, julisteissa sekä sähköisessä viestinnässä.

Hanketta on esitelty www.kainuu.fi sivustolla sekä koko hankkeen sivuilla www.vammaispalveluhanke.eteva.fi sekä facebookissa www.facebook.com/vammaispalveluhanke

Hanke tiedotti aktiivisesti toiminnastaan koko hankeajan paikallisessa mediassa sekä sähköpostitse. Hankkeen esille nostamista asioista sekä hankkeen järjestämistä tilaisuuksista tehtiin useita lehtijuttuja sekä radiohaastatteluita. Hankkeen näkyvyysluettelot ovat liitteenä.

Jatkossa valtakunnallisen vammaispalveluhankeen ja Kainuun osahankkeen materiaalit ja tuotokset löytyvät Innokylästä www.innokyla.fi sekä Kainuun sote kuntayhtymän omilta verkkosivuilta www.kainuu.fi

2.6 Yhteistyö sidosryhmien kanssa

Monitahoinen verkostoyhteistyö eri sidosryhmien kanssa oli olennainen ja tärkeä osa Kainuun osahankkeen toimintaa. Hanke verkostoitui aktiivisesti ja teki laajasti yhteistyötä erilaisten toimijoiden kanssa Kainuussa sekä Kainuun ulkopuolella. Kehittämistyötä tehtiin vahvasti yhteistyössä asiakkaiden ja palvelun käyttäjien kanssa. Yhteistyötä tehtiin mm. vammaisalan järjestöjen ja kolmannen sektorin toimijoiden, palvelun tuottajien, sosiaalialan osaamiskeskuksen, oppilaitosten, muiden kehittämishankkeiden sekä päättäjien kanssa. Yhteistyö verkostoissa edisti merkittävästi kehittämistyötä.

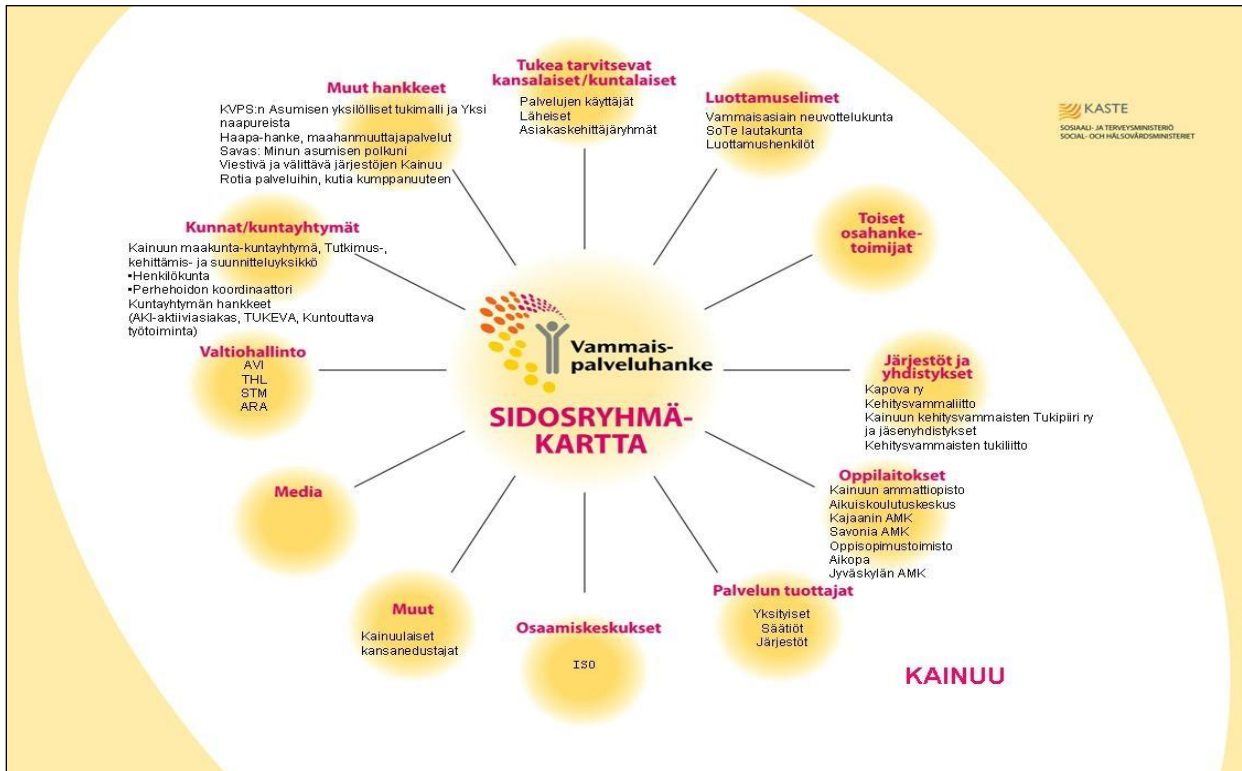
Kainuun osahankkeessa tehtiin kehittämistyötä koko Kainuun alueella, pois lukien Vaalan kunta joka ei kuulunut Kainuun maakunta kuntayhtymään ja lisäksi 1.1.2013 alkaen Puolangan kunta, joka ei liittynyt Kainuun sote kuntayhtymään.

Hankkeen järjestämät tilaisuudet olivat avoimia kaikille kehittämistyöstä kiinnostuneille tahoille. Tilaisuuksissa oli osallistujia kainuulaisten lisäksi myös Kainuun ulkopuolisista kunnista. Kainuulaisten toimijoiden lisäksi yhteistyötä on tehty laajasti eri toimijoiden kanssa Kainuun ulkopuolella.

Vuoropuhelua käytiin erilaisissa työryhmissä, tapaamisissa, sähköpostitse ja puhelimitse. Sidosryhmiä hyödynnettiin myös kehittämistyön eri vaiheissa kommentoijina sekä pyydettyinä puheenvuoroina hankkeen järjestämissä tilaisuuksissa. Kainuun kehitysvammaisten tukipiirin kanssa on käyty aktiivista vuoropuhelua koko hankeajan ja he ovat osallistuneet monin eri tavoin kehittämistyöhön.

Kuva 5. Ryhmätyöskentelyä Kuhmon Hyvän elämän iltakahvi – tilaisuudesta 20.1.2011

Kuva 6. Kainuun osahanke- sidosryhmäkartta

Osahanke on tehnyt aktiivista yhteistyötä sekä Kainuun alueella, että muualla toimivien hankkeiden kanssa.

Kuntayhtymän hankkeet mm.

- AKI-aktiiviasiakas
- TUKEVA
- Kuntouttava työtoiminta
- Tervein mielin Pohjois-Suomessa
- Ikääntymispoliittinen strategia
- Terveempi Pohjois-Suomi 1 ja 2
- Hyve johtamisen kartta
- Virta-hanke

Kuntayhtymän omien hankkeiden kanssa tehty yhteistyö on ollut tietojen ja kokemusten vaihtoa, hyvien käytänteiden siirtämistä, tiedon välittämistä vammais- palveluista, vammais- ten henkilöiden tarpeiden huomioimisesta alueen kehittämistyössä, yhteistyö esim. palveluohjauksen kehittämisessä.

Muut hankkeet mm.

- KVPS:n Asumisen yksilölliset tukimallit ja Yksi naapureista - hanke, Tiedän mitä tahdon - hanke
- Haapa-hanke, maahanmuuttajapalvelut
- Savas: Minun asumisen polkuni
- Kapovan Viestivä ja välittävä järjestöjen Kainuu

- Invalidiliiton Rotia palveluihin, kutia kumppanuuteen

Näistä hankkeista eniten yhteistyötä tehtiin KVPS:n Asumisen yksilölliset Tukimallit -hankkeen kanssa. Järjestimme yhteistyössä alueella kaikille avoimia asumiseen liittyviä tilaisuuksia, kaksi kansanedustajien kyselyiltaa sekä yksilöllisen elämänsuunnittelun työvälineiden koulutusta. Muiden hankkeiden kanssa yhteistyö on ollut enemmän kokemusten ja hyvien käytänteiden vaihtamista.

2.7 Raportointi

Vammaispalveluhankkeen kehittämistyötä seurattiin hankkeen aikana kuudella seuranta-kyselyllä, jonka osahankkeet täyttivät itsearviointina. Osahankkeet raportoivat tavoitteiden saavuttamista hankkeen aikana seurantaraporttien 12/2010, 8/2011, 12/2011, 8/2012, 12/2012 sekä 8/2013 yhteydessä. Seurantakyselyjen lisäksi projektipäällikkö kävi läpi säännöllisin väliajoin osahankkeiden kanssa tilannekatsauksen, johon koottiin yhteen siihen mennessä tehty kehittämistyö ja tarkennettiin jäljellä olevan ajan toimintasuunnitelmaa. Osahanke raportoi säännöllisesti kehittämistyön etenemisestä myös osahankkeen ohjausryhmälle sekä hankkeen esimiehelle.

2.8 Työskentely valtakunnallisessa hanketiimissä

Alueellisen kehittämistyön lisäksi Vammaispalveluhankkeessa tehtiin kehittämistyötä kaikkien osahankkeiden yhteisenä työnä. Ensimmäisessä hankkeessa muodostettiin jokaisen viiden kehittämisteeman ympärille oma tiimi. Lisäksi perustettiin asiakastiimi, jossa keskityttiin palvelun käyttäjien ja sidosryhmien osallisuuden vahvistamiseen hankkeen kehittämistyössä. Jokaisella tiimillä oli hankehenkilöstöstä nimetty vastuuhenkilö. Kainuun osahankkeen työntekijät osallistuivat kaikkiin kehittämistiimeihin. Kehittämissuunnittelija toimi asumistiimin varavastuuhenkilönä. Tiimit kokoontuivat säännöllisesti pääosin videovälitteisesti ja osin myös teemakohtaisesti eri puolilla hankealuetta. Palvelusuunnittelu ja – ohjaustiimi kokoontui kaksi kertaa Pieksämäellä sekä asumistiimi kahdeksan kertaa: Rovaniemellä, Vaasassa, Seinäjoella, Kajaanissa, Paraisilla, Joensuussa ja Tampereella.

Jatkohankkeessa aiemmista tiimeistä jatkoivat asumis- ja palveluohjaustiimi. Hankkeen yhteiseksi foorumiksi muodostui yhteiskehittämissentiimi, johon kaikki hanketoimijat osallistuivat. Lisäksi muodostettiin jalkautuvat palvelut –tiimi ja hankintatiimi. Kainuun osahankkeen työntekijät osallistuivat asumis- ja palveluohjaustiimin sekä yhteiskehittämissen tiimin työskentelyyn.

Tiimien työskentelystä syntyi yhteistuotoksina seuraavat tuotokset:

- Asumisen arkea - Asumisen tarinoita Suomesta- Boendevardag Boendeberättelsen från Finland kirjanen
- Diasarja osallisuuden monet muodot – peukkukyselyn toteuttaminen vammaispalveluhankkeessa
- Palveluohjaus - diasarja
- Osaamisen vahvistaminen valtakunnallisessa vammaispalveluhankkeessa 2010 - 2012
- Hankkeen sidosryhmäkartat- ja taulukot
- Kysely vammaispalvelun asiakastyön ammattilaisille kokemukseräisen tiedon ja näkemysten saamiseksi vammaispalvelujen käytännön kehittämisen tarpeisiin sekä valtakunnallisen päätöksenteon tueksi
- ”Koen itse olevani tekijä” Kohti yksilöllistä elämää ja osallisuutta julkaisu
- Palveluohjaus ja palvelusuunnittelu opas asiakkaille

Kainuun osahankkeen työntekijät osallistuivat myös säännöllisiin valtakunnallisen hanke-
tiimin tapaamisiin. Hanketiimi kokoontui hankkeen aikana 14 kertaa kaksipäiväisille han-
kepäiville: Helsinkiin, Vantaalle, Jyväskylään ja Rovaniemelle.

Kuva 7. Vammaispalveluhankkeen asumistiimi tapasi Rovaniemellä suosittua Pertti Kurikan Nimipäivät -yhtyeen jäsenet.

3. KEHITTÄMISTYÖN VAIKUTUKSET, TULOKSET JA TUOTOKSET

Vammaispalveluhankkeen kehittämistyötä ohjasi jo aiemmin tässä raportissa esitetty strategiakartta, jossa on kuvattu taustastrategiat sekä hankkeen visio.

Kainuun osahankkeessa kehittämisen painopisteiksi valittiin palvelurakenteiden, palveluohjauksen, henkilökohtaisen avun, asumisen ja osaamisen kehittäminen, jotka kaikki kietoutuivat jollakin tavoin toisiinsa kehittämistyön aikana. Tämä tulee esille myös seuraavassa Kainuun osahankkeen vaikutuksia, tuloksia ja tuotoksia kokoavassa taulukossa.

3.1 Kainuun osahankkeen vaikutukset, tulokset ja tuotokset

VAIKUTUKSET	
	<ul style="list-style-type: none">• Palveluohjauksella on vahvistettu yhden luukun periaatetta. Palveluohjaus tunnetaan paremmin ja sen merkitys on korostunut. Asiakas tietää keneen voi ottaa yhteyttä• Yksilöllisten tarpeiden huomioiminen palveluja suunniteltaessa ja järjestettäessä lisääntyi. Palvelutarpeen arviointiin sekä palvelusuunnitteluun kiinnitetään enemmän huomiota.• Osaaminen lisääntyi yksilöllisen elämänsuunnittelun työvälineiden hyödyntämisessä koulutuksen avulla.• Asiakkaiden ja yhteistyötahojen tietämys Vammaispalvelujen organisaatiosta ja henkilöstöstä lisääntyi.• Tietoisuus vammaisnäkökulmasta lisääntyi, koska hanke toi esille vammaisnäkökulmaa sekä vammaisten henkilöiden toiveita ja tarpeita laajemmin alueen kehittämistyöhön. Ajankohtaisia asioita nostettiin yleiseen keskusteluun ja tiedotusvälineisiin.• Yksilöllisten tarpeiden huomioiminen palveluja suunniteltaessa ja järjestettäessä lisääntyi. Palvelutarpeen arviointiin sekä palvelusuunnitteluun kiinnitetään enemmän huomiota.• Palveluprosesseja, työmenetelmiä ja – välineitä yhtenäistettiin asiakaslähtoisemmäksi. Myös palvelunkäyttäjien tasa-arvoisuus alueella lisääntyi.• Asiakkaiden tarpeisiin pystytään vastaamaan paremmin, koska hankkeessa vahvistettiin moniammatillista yhteistyötä ja työparityöskentelyä• Tietoisuus kehitysvammaisten henkilöiden inklusioperiaatteesta lisääntyi.• Asiakkaiden ja omaisten osallisuus lisääntyi. Palvelunkäyttäjät ja läheiset otettiin mukaan kehittämistyöhön ja näin heidän vaikutusmahdollisuutensa lisääntyivät.• Palveluprosesseja, työmenetelmiä ja – välineitä yhtenäistettiin asiakaslähtoisemmäksi. Myös palvelunkäyttäjien tasa-arvoisuus alueella lisääntyi.• Hankkeen aikana vuoropuhelu ja yhteistyö alueella eri toimijoiden kesken lisääntyivät. Tämä lisäsi avoimuutta, ymmärrystä ja luottamusta eri toimijoiden välillä.

TULOKSET

- **Palvelurakenne:**
 - kehitysvamma palvelut tulivat osaksi lapsiperhe palvelujen perhekeskustiimejä eli palveluohjaajat liittyivät moniammatillisten tiimien jäseniksi
 - moniammatillinen työskentely lisääntyi, yhteistyötä tehtiin yli sektorirajojen. Jotta yhteistyö toteutuisi kaikilta osin saumattomasti, vaatii se vielä ylemmän tahon linjausta.
 - tilapäishoidon käytänteitä yhtenäistettiin
 - kehitysvammaisten palvelupolku selkiytyi, hankkeen aikana karsittiin päällekkäisyyksiä ja tarkennettiin vastuunjakoa
 - selvitettiin kehitysvammaneuvo loiden toimintaa eri puolilla Suomea oman alueen kehittämistyön pohjaksi
- **Palveluohjaus:**
 - selkiytettiin palveluohjaajien tehtäväkuva ja yhtenäistettiin käytänteet
 - käynnistettiin palveluohjaajien nimikemuutosprosessi palveluohjaajasta sosiaali ohjaajaksi 1.6.2012 alkaen, samalla yhtenäistettiin palkkaus ja tehtäväkuva
 - täsmennettiin palveluohjaajien rooli asiakkaan palvelupolussa
 - kartoitettiin henkilökohtaisen budjetoinnin ja palvelusetelin käyttökokemuksia yhteistyössä AKI - Aktiiviasiakas-hankkeen kanssa.
- **Henkilökohtainen apu:**
 - tukihenkilötoimintaa kehitysvammaisille henkilöille laajennettiin maakunnalliseksi toiminnaksi seutu II:n hyvien kokemusten pohjalta
 - henkilöstölle järjestettiin koulutusta kriteereiden yhtenäistämiseksi henkilökohtaisen apua myönnettäessä
 - aktiiviset asiakaskehittäjäryhmät kokoontuivat
- **Asuminen:**
 - tärkein ja suurin kehittämisen kohde, johon panostettiin eniten
 - perustettiin kehitysvammaisten henkilöiden asumisen moniammatillinen suunnittelutyöryhmä (KAS) Kainuuseen (vrt. suunnittele, arvioi, sijoita)
 - saatiin uutta tietoa kehittämisen pohjaksi eri toimijoilta kokemusten vaihdon ja yhteistyön tuloksena
 - tietämys alueella lisääntyi erilaisista asumisen mahdollisuuksista
 - otettiin käyttöön alueen asumisen suunnittelussa ja toteutuksessa uusia tarpeen arvioinnin työvälineitä ja -menetelmiä esim. Asta-arviointimenetelmä
- **Osaaminen:**
 - yhteistyö alueen eri oppilaitosten kanssa vahvistui
 - oppilaitosyhteistyön tuloksena kehitysvamma palveluille tehtyjen opinnäytetöiden määrä lisääntyi
 - alueen kehitysvamma-alan osaamisen kehittämistarpeet selvitettiin ja nostettiin esille

	<ul style="list-style-type: none"> - yksilöllisen elämänsuunnittelun työvälineitä hyödynnetään työssä enemmän. - kehitettiin palvelutarpeen arvioinnin työkaluja sekä etsittiin Kainuuseen sopivia palvelutarpeen arvioinnin menetelmiä, jotta palvelujen suunnittelun lähtökohtana olisi entistä vahvemmin asiakkaan tuen tarve. Palvelutarpeen arvioinnissa otettiin käyttöön uusia työkaluja asiakkaan tuen tarpeen selvittämiseen. - henkilöstön osaamista ryhdyttiin käyttämään laajemmin alueella <ul style="list-style-type: none"> • Lisäksi: <ul style="list-style-type: none"> - vammaispalveluissa on oman työn kehittämisestä innostunut ja motivoitunut henkilöstö - uusia asiakaslähtöisiä työvälineitä hyödynnetään jatkossakin palvelusuunnittelussa - innostus uusien menetelmien etsimiseen ja kokeilemiseen sekä kokemusten vaihto muiden toimijoiden kanssa lisääntyi - eri puolilla Suomea tuotetun materiaalin hyödyntäminen oman työn kehittämisessä lisääntyi - asiakaslähtöisyys vahvistui alueella - työtavat yhtenäistyivät - tietoisuus muiden toimijoiden työnkuvasta lisääntyi - yksilöllisten tarpeiden huomioiminen lisääntyi palvelusuunnittelussa - palvelutarpeen arvioinnin merkitys ymmärrettiin palvelusuunnittelussa ja sen vaikutus kustannustehokkaaseen palvelutuotantoon tiedostettiin - asiakkaan osallisuus vahvistui ja tietoisuus itsemääräämisoikeudesta lisääntyi - tietoisuus vammaisten henkilöiden elämästä, toiveista ja tuen tarpeista lisääntyi - faktatieto päätöksenteon tukena lisääntyi - yhteistyö laitoshoidon ja avohoidon välillä lisääntyi hankkeen tuen avulla - hanke järjesti eri puolilla Kainuuta paljon hyviä ja hyödyllisiä tilaisuuksia, yhteistyöpäiviä ja koulutuksia, joiden aiheet nousivat kentän tarpeista - yhteistyö valtakunnallisesti tuli näkyvämmäksi. Hanke lisäsi yhteistyötä maakunnan ulkopuolelle ja toi materiaalia, kokemuksia, näkökulmia ja hyviä käytänteitä alueen kehittämistyön pohjaksi. Samalla levitettiin tietoa Kainuun hyvistä käytänteistä ja kokemuksista.
<p>TUOTOKSET</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Hanke oli aktiivisesti mukana päivittämässä alueellisia asumisen suunnitelmia vuosina 2010 ja 2012 Sosiaali- ja terveysministeriölle. Vuoden 2012 suunnitelma on osa kehitysvammaisten henkilöiden asumisen strategiaa. • Laadittiin kehitysvammaisten henkilöiden asumisen strategia Kainuussa 2013 – 2020 • Tehtiin osaamiskartoitus asumisen ja työ- ja päivätoiminnan henkilöstölle palvelurakenteen muutokseen liittyen

	<ul style="list-style-type: none"> • Koostettiin läheisten kanssa asuville kehitysvammaisille henkilöille tulevaisuuden asumisen tarpeesta tehdyn kyselyn tulokset • Tehtiin selvitys kehitysvammapoliklinikoiden toiminnasta • Työstettiin palvelusuunnitelma- ja palvelutarpeen arviointilomakkeet yhdessä alueen toimijoiden ja palvelunkäyttäjien kanssa, liite 3 ja 4 • Laadittiin kehitysvammapalveluiden palveluohjausesite • Laadittiin opas asiakkaille palvelusuunnitelman tekemiseksi, liite 5 • Selvitettiin kehitysvammaisten henkilöiden asumisen nykytila vuonna 2012
--	--

3.2 Opinnäytetyöt

Hankehenkilöstö teki alueen oppilaitosten kanssa yhteistyötä. Henkilöstö kävi mm. kertomassa opiskelijoille vammaispalveluista ja kehittämistyöstä sekä vei oppilaitoksille viestiä alueen osaamisen tarpeista. Hankehenkilöstö kirjasi ammattikorkeakoulun opinnäytetyöpankkiin vammaispalveluista kerätyjä ehdotuksia opinnäytetyön aiheiksi. Hankehenkilöstö oli mukana ohjaamassa hankkeen aikana vammaispalveluihin tehtyjä seuraavia opinnäytetöitä:

Palveluohjauksen kehittäminen Kainuun maakunnassa - yhteistyöllä saadaan yhteiset linjat. Jenni Kuusela ja Elli Junkkarinen, Jyväskylän AMK, opinnäytetyö

Asumisen ohjaus yksilöllisen, tuetun asumisen mahdollistajana. Tiina Kanniainen 2012, Kokkolan yliopistokeskus, Chydenius, yhteiskuntatieteiden kandidaatin työ.

Ralli-ryhmä 2012. Ravitsemus- ja liikuntatuokioita lievästi kehitysvammaisille nuorille aikuisille. Reija Kaikkonen, Milla Lotvonen ja Tiina Lotvonen. Kajaanin Ammattikorkeakoulu, opinnäytetyö sosiaali-, terveys- ja liikunta-ala.

Balance improving exercise pool for intellectually and developmentally disabled. Karola Barsk. Kajaani University of Applied Sciences, School of Health and Sports, Degree Programme of Sports and Leisure Management.

4. ARVIOINTI

Hankkeen tuloksia ja toimintaa arvioitiin hankkeelle laaditun arviointisuunnitelman mukaisesti. Hankehenkilöstö suoritti jatkuvaa arviointia hankkeen etenemisestä sekä paneutui tarkemmin arviointiin noin kerran kuussa pidettyjen arviointikeskustelujen avulla.

Itsearviointissa hyödynnettiin Tupu Holman kehittämää itsearviointilomaketta sekä Rohtolomaketta. Ohjausryhmä ja hankkeen muut työryhmät seurasivat ja arvioivat hankkeen etenemistä säännöllisesti. Lisäksi hankehenkilöstö kävi koko hankeajan keskusteluja eri toimijoiden kanssa, joissa käytiin läpi hankkeen etenemistä. Hankkeelle oli mahdollista antaa palautetta jatkuvasti sekä suullisesti että kirjallisesti eri tilaisuuksien ja tapahtumien yhteydessä. Lisäksi kaikista koulutuksista, seminaareista, isommista työryhmistä ja iltatilaisuuksista pyydettiin kirjallinen palaute.

Osahankkeet arvioivat itse oman hankkeensa tuloksellisuutta suhteessa oman hankkeensa yksilöidymiin tavoitteisiin. Lisäksi vammaispalveluhankkeen yhdeksän osahanketta jaettiin kolmeen arviointisoluun, joissa toteutettiin vertaisarviointi. Arvioinnin pohjaksi ja itsearviointin aineistoksi kerättiin oleellinen, käytännöistä nouseva tieto, joka palveli kehittämistyötä. Arvioinnin pääpaino oli hankkeiden kehittämisprosesseissa ja tuloksellisuudessa.

4.1 Hankkeen arvioinnin toteutus

Kainuun osahanke osallistui vertaisarviointiin yhdessä Pohjois-Karjalan ja Savon osahankkeiden kanssa. Jatkohankkeessa vertaisarviointi suoritettiin hankkeen projektipäällikön ja projektityöntekijän kanssa. Vertaisarviointi kiteytettiin Swot-analyysiin. Vertaisarvioinnissa tarkasteltiin Kainuun osahankkeen vahvuuksia, heikkouksia, mahdollisuuksia ja uhkia kaikkien viiden kehittämisteeman (palvelurakenne, asuminen, palveluohjaus, henkilökohmainen apu ja osaaminen) näkökulmasta.

Vahvuudet	Heikkoudet
Tärkeät tavoitteet Tavoitteiden mukainen toiminta käynnistynyt Alueellinen verkottuminen (erilaiset työryhmät, palvelunkäyttäjät mukana) – yhteistyö monilla rintamilla Lähtötason kartoitukset ja selvitykset Perustuu aiemmalle kehittämistyölle Palvelunkäyttäjien vahva rooli kehittämistyössä Yhteistyö päättäjien kanssa (esim. kansanedustajien kyselytunti) Työntekijöiden sitouttaminen Kehittämistyön pohjaaminen alueen tarpeisiin/toimintasuunnitelman päivittäminen KY:n yhteinen palvelusuunnittelulomake	Missä vaiheessa ollaan menossa tavoitteiden mukaisessa konkreettisessa kehittämistyössä Hankesuunnitelmassa toimenpiteet kuvattu abstraktisti (vaikea verrata, kun ei tietoa keinoista) Hallinnonrajat ylittävä kehittäminen? Palvelunkäyttäjien koulutuksiin osallistumisen mahdollistaminen? Ostopalvelujen rooli osana palvelurakenteita

<p>Mahdollisuudet</p> <p>Muutokset ovat hyvä sauma tarttua toimeen ja tehdä kehittämistyötä</p> <p>Konsultatiiviset erityispalvelut – pilotointi?</p> <p>Sopimus pohjainen yhteistyö (hallintomallikokeilu - laki)</p> <p>Monenlaiset vakiintuneet käytännöt yhteistyön pohjana</p> <p>Syvälinen yhteistyö kehittämissyksikön kanssa mm. juurruttamisessa?</p> <p>Valmiit työryhmät ja verkostot vs. uusien perustaminen, työryhmien vakiinnuttamisen tarve?</p> <p>Vahva tavoitteellinen yhteistyö Kaste- ja muiden hankkeiden kesken</p> <p>Perusterveydenhuollon ja sosiaalihuollon yhteistyön vahvistaminen</p> <p>Palvelusuunnitelman käyttöönoton tukeminen (myös johdon tuki?)</p> <p>Miten tehty työ palvelee valtakunnallista vammaispalveluhanketta/vammaisalaa?</p> <p>Yksityisten/kolmannen sektorin palveluntuottajien mukaan ottaminen kehittämistyöhön</p> <p>Palvelujen/yhteisten toimintamallien kehittäminen kunnissa riippumatta hallintomallista</p> <p>Vammaisasiainneuvottelukunta</p>	<p>Uhat</p> <p>Käytäntöjen levittämisen ja ylläpidon vastuualueet uudistuvassa organisaatiossa (vastuista sopiminen, kehittämistyön juurtuminen)</p> <p>Kehittämisteemojen suuri määrä – tavoitteiden ja resurssien suhde</p> <p>Työn sisällöt, alueiden tarpeet! (alueella työskentelevien työntekijöiden työn sisältöjen vastaaminen palvelun käyttäjien tarpeisiin)</p> <p>Tulossa olevat organisaatio- ja henkilöstömuutokset ja niiden mukanaan tuomat haasteet</p> <p>Kaikkien vammaisryhmien mukaan ottaminen/keskittykö liikaa kehitysvammaisiin?</p> <p>Hallintomallikokeilun jatkuminen?</p> <p>Toteutuuko hankesuunnitelma palvelurakenteiden osalta kokonaisuudessaan?</p>
---	---

Hankkeen ohjausryhmälle lähetettiin kirjallinen väliarviointi joulukuussa 2011. Lisäksi ohjausryhmä teki vammaispalveluhankkeen viimeisessä kokouksessaan elokuussa 2012 hankkeen loppuarviointia Max Peberdyn kolmen kysymyksen tekniikkaa hyödyntäen. Jatkohankkeen osalta ohjausryhmän virallinen arviointi tehtiin 28.5.2013 pidetyssä kokouksessa jolloin arviointi suoritettiin arviointisuunnitelman mukaisten arviointikysymysten avulla. Vammaispalveluhankkeen toimintaa arvioitiin Max Peberdyn kolmen universaalien kysymyksen pohjalta: teimmeko mitä lupasimme, saimmeko aikaan muutosta ja teimmeko oikeita asioita? Ohjausryhmän mielestä vastaus kaikkiin kysymyksiin oli ”kyllä”.

Keskustelussa nousi esille mm. hankkeen laajuus – kehitettäviä osa-alueita oli paljon, työtä olisi riittänyt jo pelkästään asumisen ja palveluohjauksen kehittämisessä. Toisaalta kaikki osa-alueet liittyivät toisiinsa. Hanke sai kuitenkin vietyä kaikkia osa-alueita eteenpäin ja hyviä kehittämisen alkuja on olemassa. Rakennemuutokset ja isot kokonaisuudet vaativat paljon aikaa ja yhteistä tahtotilaa kehittyäkseen. Hanke on herättämällä keskustelulla, ihmettelystä ja uusien näkökulmien tuomisella luonut otollista maaperää kehittämiselle. Hanke toimi aktiivisesti alueella ja teki, mitä on luvannut. Hanke on jalkautumalla tavoittanut ison joukon kainuulaisia. Jatkossa tulee kiinnittää huomioita erityisesti vielä läheisten mukaan saamiseen. Jatkossa olisi tärkeää löytää vastuuhenkilö / -taho, joka tulevaisuudessa mahdollistaa hankkeen aikana aloitettujen työryhmien ja avoimien tilaisuuksien järjestämisen.

Jatkohankkeen osalta Kainuun osahankkeen ohjausryhmä arvioi hankkeen toteutumista osahankekohtaisten arviointikysymysten sekä tarkennetun hankesuunnitelman pohjalta.

- a. Miten hyvin saavutettiin osahankkeen tarkennetut tavoitteet?
- b. Miten hyvin osahanke on onnistunut koko hankkeen yhteisten tavoitteiden saavuttamisessa?
 - i. Selkeä ja tarkoituksenmukainen palvelukokonaisuus
 - ii. Yksilöllisesti ja käyttäjän tarpeiden mukaan toteutetut palvelut
 - iii. Vammaisalalla työskentelee riittävä ja osaava henkilöstö
- c. Miten palvelunkäyttäjät osallistuivat osahankkeessa tehtyyn kehittämistyöhön? Lisäsikö hanke palvelunkäyttäjien osallisuutta?
- d. Millaisia muutosvoimia osahanke sai liikkeelle?

Ohjausryhmä totesi, että hanke toimi keskustelun herättäjänä alueella. Hanke järjesti paljon tilaisuuksia eri puolilla Kainuuta. Yhteistyö ja vuoropuhelu ovat lisääntyneet eri toimijoiden välillä. Asiakkaiden osallisuus huomioitiin kaikessa hankkeen toiminnassa ja osallisuus on vahvistunut. Hanke on tuonut asiakasnäkökulmaa eri tavoin esille.

Hankkeessa tuotetut materiaalit on koettu hyödyllisiksi ja tarpeellisiksi. Hankkeessa on tarkasteltu työtapoja ja prosesseja. Hanke on ollut mukana perustamassa mm. kehitysvammaisten asumisen suunnittelutyöryhmää (KAS). Hankkeen vaikutus näkyy erityisesti kehitysvammaisten palveluohjauksessa.

Hankkeelle asetetut tavoitteet ovat olleet laajoja ja osin epärealistisia. Hanke ei ole pystynyt omalla toiminnallaan vaikuttamaan kaikkiin asioihin. Hankkeen aikana Kainuussa on ollut monenlaisia muutoksia (mm. organisaatiomuutos), jotka ovat tuoneet haasteita hankkeen etenemiseen. Hankkeen tuloksia arvioitaessa on huomioitava myös se, että osa nyt tehdyn työn tuloksista näkyy vasta vuosien päästä.

4.2 Hankkeen vaikuttavuuden arviointi

Keväällä 2013 hankehenkilöstö lähetti sähköpostikyselyn kehittämishankkeessa mukana olleille toimijoille pyytäen palautetta Kainuun osahankkeen vaikuttavuudesta. Kyselyn vastauksista tehtiin seuraavanlainen yhteenveto.

- Vammaispalveluhanke on lisännyt erityisesti asiakasosallisuutta vammaispalvelujen kehittämisessä sekä tietoisuutta vammaispalvelujen kehittämisen tärkeydestä. Tietoisuuden lisääminen on tärkeää, koska usein vammaispalvelut jäävät sosiaalipalvelujen ja sosiaalityön kentällä vähemmälle huomiolle. Hankkeen resurssit ovat mahdollistaneet kehittämistyön alueella. Hanke on koettu neutraalina ja helposti lähestyttävänä toimijana joka on tarjonnut kaikille mahdollisuuden osallistua kehittämistyöhön.
- Hanke on lisännyt tietoisuutta vammaisasiosta sekä alueen palvelunkäyttäjien toiveista ja tarpeista. Erilaiset hankkeen tekemät selvitykset ovat tuoneet faktatietoa päätöksenteon tueksi ja pohjaksi. Myös vammaispalveluita on tehty tutuksi ja

vammaisnäkökulmaa tuotu laajemmin alueen kehittämistyöhön. Ajankohtaisia asioita on nostettu yleiseen keskusteluun ja tiedotusvälineisiin.

- Hanke on lisännyt avoimuutta, ymmärrystä ja luottamusta päättäjien, työntekijöiden, kehitysvammaisten henkilöiden ja heidän läheistensä välisiin keskusteluihin. Vuoropuhelu on lisääntynyt ja yhteistyö vahvistunut. Kehittämistyötä on tehty yhdessä palvelunkäyttäjien, läheisten, työntekijöiden, päättäjien ja muiden toimijoiden kanssa. Vaikutusmahdollisuudet ovat lisääntyneet.
- Hanke on lisännyt ja vahvistanut alueen osaamista ja tuonut uusia työkäytäntöjä ja työvälineitä kentälle. Moniammatillinen yhteistyö ja työparityöskentely ovat vahvistuneet. Hanke on järjestänyt eri puolilla Kainuuta paljon hyviä ja hyödyllisiä tilaisuuksia, yhteistyöpäiviä ja koulutuksia, joiden aiheet ovat nousseet kentän tarpeista. Tilaisuuksissa on käytetty erilaisia työtapoja, joilla on mahdollistettu mielihiteiden, toiveiden ja tarpeiden kertominen.
- Hanke on tukenut hyvin laitoshoidon purkamisprosessia. Yhteistyö laitoshoidon ja avohuollon välillä on lisääntynyt.
- Yhteistyö valtakunnallisesti on tullut näkyvämmäksi ja poistanut mietteen rippeet siitä, että olemme yksin asioittemme kanssa. Hanke on lisännyt yhteistyötä maakunnan ulkopuolelle ja tuonut materiaalia, kokemuksia, näkökulmia ja hyviä käytänteitä oman alueen kehittämistyön pohjaksi.

4.3 Kehittämistyön haasteet

Kehittämistyön varrella on toki ollut myös haasteita, joihin hanke itse ei ole voinut vaikuttaa. Kainuun hallintomallikokeilun päätyminen, uuden organisaation suunnittelu ja johtajien vaihtuvuus hidastivat ajoittain hankkeen ja kehittämisen etenemistä. Sote kuntayhtymään siirryttäessä myös vammaispalveluissa tehtiin organisaatiomuutos, joka toi mukanaan muutoksia operatiiviseen toimintaan ja johtoon. Nämä prosessit vaativat henkilöstöltä, johtajilta ja päättäjiltä paljon resursseja varsinkin vuoden 2012 syksyllä ja keväällä 2013 eikä kehittämistyölle jäänyt niin paljon resursseja kuin olisi toivottu ja tarvittu. Hankkeen päättyessä kuntayhtymän johto oli täysin eri kuin hankkeen alkaessa. Toisaalta johdon vaihtuvuus mahdollisti myös asioiden uudelleen tarkastelun.

Kuntayhtymän heikko taloudellinen tilanne ja säästötoimenpiteet vaikuttivat siihen, että henkilöstöllä ei ollut aina mahdollisuutta osallistua hankkeen järjestämiin koulutuksiin ja tilaisuuksiin, koska sijaisia ei saanut palkata. Hanke joutui perumaan joitakin suunniteltuja tilaisuuksia vähäisten osallistujamäärien takia.

Hankkeelle aikanaan asetetut tavoitteet olivat laajoja ja osin jo vanhentuneita hankkeen aloittaessa toimintansa, esim. henkilökohtainen apu, johon kuntayhtymä oli palkannut oman vastuutyöntekijän puoli vuotta ennen hankkeen alkamista. Kainuun osahanke oli ainoa osa-hanke, jolla oli kaikki viisi kehittämisteemaa tehtävänä hankkeen ensimmäisessä vaiheessa. Näiden kaikkien teemojen eteenpäin vieminen oli hyvin haasteellinen tehtävä. Eri kehittämisteemojen kehittämisprosesseihin osallistui alueella samat henkilöt ja näin kuormitus kohdistui tietyille henkilöille. Kaikkien hankkeelle asetettujen tavoitteiden saavuttaminen kokonaisuudessaan ei tässä muutostilanteessa ollut realistista. Hankkeen aikana moni asia saatiin kuitenkin liikkeelle ja asiat etenevät oikeaan suuntaan. Toisaalta laajat kehittämistavoitteet mahdollistivat nopean ja joustavan reagoinnin kehittämisprosessien aikana esille nousseisiin uusiin tarpeisiin.

Kehittämistyön rajaaminen koettiin myös haasteellisena. Hankkeelle esitettiin pitkin matkaa uusia toiveita ja tarpeita kehittämiskohteiksi aiemmin sovittujen lisäksi. Joitakin esitettyjä asioita pystyimme viemään eteenpäin, mutta emme läheskään kaikkia. Työtä olisi ollut todella paljon, mutta jouduimme toteamaan, että kehittämisresurssitkin olivat rajalliset. Hankkeelle asetettiin myös liian paljon odotuksia lyhyessä ajassa tehtäväksi.

Hankkeen alussa saimme osaksemme ”hankeväsyyksestä” johtuvaa kritiikkiä. Hankkeita on paljon ja kaikkien hankkeiden kohdalla hankkeen olemassaolon merkitys ei ole selvinnyt. Vammaispalveluhankkeen käynnistyessä kunnolla tämän hankkeen osalta epäilyt hälväivät ja saimme alun epäilijät mukaan kehittämistyöhön.

5. HANKKEEN YHTEENVETO

Vammaispalveluhanke oli Kaste -kehittämishankkeista ainoa, joka oli organisoitu valtakunnallisesti alueellisten Kaste-toiminta-alueiden sijaan. Valtakunnallinen kehittämistyö lähensi eri puolilla Suomea työtä tekeviä vammaisalan toimijoita ja rakensi maan kattavaa vammaisalan verkostoa. Toisaalta valtakunnallisuus toi myös haasteita nimenomaan kehittämistyön organisointiin ja tiedonkulkuun, koska valmiita rakenteita ei ollut. Hanke sijoittui osahankkeittensa kautta jokaisen viiden Kaste-ohjelman alueellisen johtoryhmän toiminta-alueelle. Monitasoinen kehittämistyö valtakunnallisessa hankkeessa oli erittäin antoisaa. Huomasimme nopeasti jo hankkeen alussa, että teimme töitä hyvin samanlaisten asioiden ja haasteiden parissa eri puolilla Suomea. Hyvien käytäntöjen ja kokemusten jakaminen oli hyödyllistä. Näin saimme arvokasta tietoa eri puolilta oman alueen kehittämistyön pohjaksi ja samalla saimme vietyä tietoa Kainuun osaamisesta ja kokemuksista muualle Suomeen. Hanke mahdollisti myös verkostojen laajentamisen ja lisäsi toiminnan vaikuttavuutta. Valtakunnallisen hankkeen kautta saimme alueellista näkökulmaa tuotua paremmin esille valtakunnallisen työn pohjaksi.

Kainuun osahankkeen kehittämistyötä edistivät ruohonjuuritasontyö eli hankkeen tavoitteet vietin lähelle työntekijöiden ja asiakkaiden arkea. Alueella tehtävä kehittämistyö on kulkenut koko ajan tiiviisti arkityön rinnalla, josta kehitettävät asiat ovat myös nousseetkin. Tärkeää oli huomioida myös alueella aiemmin tehty kehittämistyö ja sen kokemukset ja tulokset. Kehittämistyö oli koko hankeajan avointa ja mahdollisimman monille annettiin mahdollisuus vaikuttaa kehitettäviin asioihin. Työskentelyä ovat edistäneet myös erilaiset yhteistyöpalaverit. Tärkeää oli, että hanke mahdollisti kohtaamisen ja keskustelun paikkoja eri toimijoiden kesken. Hankehenkilöstö koettiin neutraalina asioiden eteenpäin viejänä, joita on ollut helppo lähestyä. Eri toimijoilta tuli palautetta usein siitä, että hankkeen resurssit mahdollistivat kehittämistyön alueella. Ilman hanketta resurssit kehittämiseen olisivat olleet hyvin pienet. Mahdollistamisen lisäksi hanke myös innosti kehittämiseen ja huolehti asioiden etenemisestä. Hanke sai kiitosta myös siitä, että se on pystynyt reagoimaan nopeasti kentältä nousseisiin asioihin.

Kehittämistyö vaatii resurssien lisäksi aikaa. On tärkeää, että kaikilla on yhtenäinen näky kehittämistyön tarkoituksesta. Yhteinen tahtotila vie asioita eteenpäin. Tavoitteisiin pääseminen ei ole ollut yksin hankehenkilöstöstä kiinni. Operatiivisen johdon sitoutumisella on iso merkitys. Jotkin asiat vaativat vielä korkeamman tason linjauksia toteutuakseen kunnolla. Asiat etenevät hitaasti. Vanhat toimintatavat ovat tiukassa ja siirtyminen uuteen vie paljon aikaa. Muutos aiheuttaa aina myös vastustusta. Jokaisen suhde muutokseen on erilainen ja prosessille tulee antaa aikaa. Kehittämistyö on siis varsin hidasta, mutta jokainen tehty asia on askel eteenpäin. Vammaispalveluhanke 2:lle oli selkeä tarve, jotta Vammaispalveluhankkeessa aloitettua työtä saatiin vietyä eteenpäin.

Hankkeen johtopäätökset ja jatkotoimenpide-ehdotukset

Hankkeen johtopäätöksinä voidaan todeta, että nykyinen palvelurakenne vaatii edelleen kehittämistä ja lisää resursseja, jotta tuleviin palvelutarpeisiin pystytään vastaamaan. Organisaation pitää pystyä joustavammin vastaamaan palvelunkäyttäjien muuttuviin palvelutarpeisiin. Tehokas palvelusuunnittelu ja erilaisten palvelutarpeen arvioinnin työkalujen hyödyntäminen tuovat myös kustannussäästöjä.

Kainuussa kehittämisestä ovat kiinnostuneet ja innostuneet palvelunkäyttäjät, läheiset, palveluntuottajat, henkilöstö ja päättäjät. Tätä voimavaraa kannattaa hyödyntää jatkossakin. Yhteiskehittämisessä on voimaa! Hankkeen aikana kokeiltiin erilaisia osallisuutta lisääviä ja vahvistavia työtapoja, joiden toivottiin jäävän elämään hankkeen jälkeenkkin. Erilaiset kaikille avoimet keskustelutilaisuudet ovat tästä hyvänä esimerkkinä.

Palveluohjausta tulee vahvistaa edelleen ja lisäksi palvelutarpeen arviointia kehittää ja laajentaa. Tämä mahdollistaa asiakkaan tuen tarpeen kartoituksen ja palvelukokonaisuuksien hahmottamisen. Näin asiakas saa oikea-aikaisesti tarpeelliset palvelut kustannustehokkaasti. Organisaation kannalta tämä mahdollistaa palveluiden suunnitelmallisen kehittämisen ja säästää kustannuksia. Palvelujen suunnittelun lähtökohdaksi tulee asettaa aina asiakkaan tuen tarve.

Uusien työvälineiden, mm. yksilöllisen elämän suunnittelun työvälineiden, palvelusuunnitelmalomakkeen ja palvelutarpeenarviointilomakkeen juurruttamiseen, on kiinnitettävä huomiota ja niiden käyttö on mahdollistettava. Moniammatillista yhteistyötä ja työnkuvien selkiyttämistä on edelleen vahvistettava resurssien oikein kohdentamiseksi. Muiden toimijoiden kokemusten hyödyntäminen alueen kehittämistyössä olisi mahdollistettava yli kunta- ja maakuntarajojen.

Normaalipalveluiden ensisijaisuutta on korostettava kehitysvammaisten henkilöiden kohdalla. Heillä on oikeus normaalipalveluihin ja vasta tarvittaessa tulee siirtyä erityispalveluihin. Tätä tietoa tulisi viedä laajasti kaikille toimijoille ja tehdä organisaatiossa tarvittavia linjauksia tämän toteutumiseksi.

Konsultatiivisten erityispalveluiden käytön ja etäkonsultointi mallin työstämistä tulee jatkaa edelleen, sillä tarve konsultointimallille on olemassa. Erityispalveluiden jalkautumista kentälle arjen työn tueksi tulee tukea ja mahdollistaa aiempaa enemmän. Alueella tarvitaan erilaisia tukimuotoja. Myös moniammatillista yhteistyötä yli sektorirajojen tulee vahvistaa ja työparityöskentelyä lisätä.

Hankkeen aikana työstetty kehitysvammaisten henkilöiden asumisen strategia luovutettiin Vammaispalveluille edelleen päätöksentekoon vietäväksi. Prosessi on ollut pitkä ja osin mutkikas, mutta tuonut paljon perustietoa asumisesta ja erilaisia näkökulmia kehitysvammaisten henkilöiden asumiseen. Strategiatyö on tärkeä saattaa päätökseen vuoden 2013 aikana, jotta strategian mukaiset toimenpiteet saadaan vietyä käytäntöön. Yksilöllisten

asumisvaihtoehtojen mahdollistaminen kehitysvammaisille henkilöille vaatii jatkuvaa kehittämistä ja palvelunkäyttäjien kuulemista alueella.

Kainuussa on olemassa paljon erilaisia hyviä käytänteitä ja toimintamalleja. Benchmarkingia alueen sisällä tulisikin vahvistaa ja hyödyntää aiempaa enemmän.

Hanke painottui nyt selkeästi kehitysvamma palveluihin kehitysvammaisten henkilöiden asumisen asioiden ollessa suuressa roolissa alueen kehittämistyössä. Tarvetta ja toivetta kehittämistyöhön oli myös vammais palveluissa. Tämä tuli esille useasti hankeaikana sekä palvelunkäyttäjiltä että henkilöstöltä saaduissa palautteissa.

Kainuussa tehdään paljon erilaista kehittämistyötä. Yhteistyö eri hankkeiden ja toimijoiden välillä on tärkeää ja hedelmällistä ja sitä tulisi tehostaa entisestään. Näin saataisiin yhdistettyä voimavaroja ja laajennettua näkökulmaa kehitettäviin asioihin.

Kehittämistyö on hidasta ja vaatii vahvaa sitoutumista ja pitkäjänteisyyttä kaikilta prosessiin osallistuvilta. Kehittämistyön tavoitteet tulisi olla hyvin konkreettiset. Tällä tavoin kehittämistyö tulee kaikille näkyväksi ja sitä pystytään askeltamaan paremmin. Tuloksia pitää pystyä näkemään pitkin matkaa, jotta kehittämistyön mielekkyys säilyy. Kehittämistyölle asetetut tavoitteet eivät aina toteudu. Näitä kokemuksia pitäisi pystyä paremmin hyödyntämään itse kehittämisprosessissa. Kehittämistyöllä on oltava johdon vahva tuki sekä yhtenäinen linja johdon kanssa. Johdon olisi hyvä osallistua aktiivisesti kehittämisprosessiin jotta vuoropuhelu mahdollistuu paremmin. Kehittämistyön tulee kulkea tiiviisti arjen työn rinnalla.

"Jos emme pysty suuriin tekoihin, tehkäämme pieniä tekoja suurella rakkaudella."

Vammaispalveluhankkeen näkyvyysluettelo 8/2010 – 08/2012

Osahanke	Julkaistu materiaali	Muu näkyvyys
Kainuu	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Osahankkeen esite 4/2011 ▪ tiedote Hyvän elämän iltakahvitilaisuus 1/2011 ▪ artikkeli asumisesta/Kuhmolainen 1/2011 ▪ tiedote Tää on mun kotikeskustelulta/Koti-Kajaani 2/2011 ▪ tiedote Hyvän elämän iltakahvitilaisuus 3/2011 ▪ artikkeli asumisesta/ Kotiseutu plus 4/2011 ▪ posterit 8/2011 ▪ artikkeli kehitysvammaisten asumisesta kyselyn pohjalta/ Kainuun Sanomat 9/2011 ▪ artikkeli kehitysvammaisten asumisesta kyselyn pohjalta/ Kuhmolainen 9/2011 ▪ tiedote Asumisen arkea ja unelmia keskustelutilaisuudesta 9/2011 Kotiseutu plus ▪ tiedote Asumisen arkea ja unelmia keskustelutilaisuudesta 9/2011 Koti-Kajaani ▪ artikkeli laitoksen hajauttamisesta /Kainuun Sanomat 11/2011 ▪ tiedote Kansanedustajien kyselyillasta 4/2012 Kainuun Sanomat, Kotiseutu plus ja Koti-Kajaani ▪ mainos Asumisen arkea ja unelmia-seminaari 8/2012 Kotiseutu plus ▪ tiedote Asumisen arkea ja unelmia-seminaari 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Kainuun internet-sivut ▪ haastattelu Radio Kajaani 1/2011 ▪ kuntayhtymän kehitysvammaisten johtoryhmä 18.8.2010 ▪ kuntayhtymän vammaispalvelun työkokous 19.8.2010 ▪ kuntayhtymän projektipäälliköiden tapaaminen 25.8.2010 ▪ Kuusanmäen palvelukeskuksen työntekijäpalaveri 30.8.2010 ▪ Vammaispalvelulaki 1- vuotta tilaisuus 1.9.2010 ▪ Seutu 3 vammaispalvelun työkokous 2.9.2010 ▪ Omille siiville tapahtuma 3.9.2010 ▪ kuntayhtymän perhepalvelujohtajan tapaaminen 6.9.2010 ▪ Seutu 1 tiiminvetäjät 7.9.2010 ▪ Kehitysvammaisten perhehoidosta laatua ja iloa arkeen tapahtuma 9.9.2010 ▪ Perhehoidon rekrytointitilaisuus, Kajaani 10.9.2010 ▪ kuntayhtymän kehitysvammaisten ja järjestöjen yhteistyöryhmä, Kajaani 14.9.2010 ▪ Kuusanmäen palvelukeskuksen kehittämistyöryhmä 16.9.2010 ▪ Perhehoidon rekrytointitilaisuus, Paltamo 20.9.2010 ▪ Yhteistyöpalaveri Kehitysvammaisten tukiliiton Asuntoja asunnottomille ja Kehitysvammaisten palvelusäätiön Asumisen yksilölliset tukimallit hankkeiden kanssa 21.9.2010 ▪ Yhteistyöpalaveri Tukeva-hanke 24.9.2010 ▪ Kehitysvammaisten yhteistyöpalaveri 29.9.2010 ▪ Seutu 2 työntekijöiden kuukausipalaveri 6.10.2010 ▪ Laatutyöryhmä 8.10.2010 ▪ Palveluohjaajien työkokous 19.10.2010 ▪ Kuusanmäen henkilöstön koulutustilaisuus 21.10.2010 ▪ Perhekeskustimien yhteistyöpäivä 22.10.2010 ▪ Erytysuudonpoliklinikan työkokous 2.11.2010 ▪ Yhteistyöpalaveri kuntayhtymän koulutusjohtajan kanssa 10.11.2010 ▪ Viidestä kehitysvammaisesta koostuvan asiantuntijaryhmän kokous 19.11.2010 ▪ Tiiminvetäjien yhteispalaveri 23.11.2010 ▪ Kainuun kehitysvammaisten tukipiiri ry:n kokous 23.11.2010 ▪ Osahankkeen ohjausryhmä 7.12.2010 ▪ Yhteistyöpalaveri keskussairaalan kuntoutusohjaajan kanssa 14.12.2010 ▪ Yhteistyöpalaveri vanhuspalveluiden seutu 1: n palveluohjaajan kanssa 16.12.2010 ▪ Haastattelu, Radio Kajaani 13.1.2011 ▪ Yhteistyöpalaveri Sotkamon työkeskus 20.1.2011

		<ul style="list-style-type: none"> ▪ Yhteistyöpalaveri Kuhmon työkeskus 20.1.2011 ▪ Hyvän elämän iltakahvittelaisuus, Kuhmo 20.1.2011 ▪ Koulutustyöryhmä, Suomussalmi 26.1.2011 ▪ Hyvän elämän iltakahvittelaisuus, Suomussalmi 26.1.2011 ▪ Lehtikankaan perhekeskustiimi 1.2.2011 ▪ Henkilökohtaisen avun asiakaskehittäjätiimi, Kajaani 2.2.2011 ▪ Asumisenohjaajat, Kajaani 7.2.2011 ▪ Yhteistyöpalaveri KAO opettaja Heli Ylitalo 21.2.2011 ▪ Kuhmon perhekeskustiimi 23.2.2011 ▪ Kainuun perhehoitajien tapaaminen, Kajaani 24.2.2011 ▪ Tää on mun koti- keskustelutilaisuus, Kajaani 28.2.2011 ▪ Yhteistyöpalaveri AMK/Teija Ravelin 2.3.2011 ▪ Vammaisasiain neuvottelukunta, Kuhmo 3.3.2011 ▪ Henkilökohtaisen avun asiakaskehittäjätiimi, Suomussalmi 9.3.2011 ▪ Lohtajan perhekeskustiimi, Kajaani 15.3.2011 ▪ Yhteistyöpalaveri Savonia AMK 16.3.2011 ▪ Palvelusuunnitelman kehittämispäivä, Kajaani 17.3.2011 ▪ Yhteistyöpalaveri Kainuun ikääntymispoliittisen strategiahankkeen kanssa 18.3.2011 ▪ Yhteistyöpalaveri maahanmuuttajapalveluiden Haapa-hankkeen kanssa 21.3.2011 ▪ Sotkamon perhekeskustiimi 24.3.2011 ▪ Palveluohjaus koulutus, Sauli Suominen, Kajaani 31.3.2011 ▪ Yhteistyöpalaveri perhetyön vastaavan kanssa 7.4.2011 ▪ Yhteistyöpalaveri Aki-aktiiviasiakashankkeen ja Kuntoututtavan työtoiminnan hankkeen kanssa 8.4.2011 ▪ Yhteistyöpalaveri oppisopimustoimisto, Kati Pääkkönen 11.4.2011 ▪ Yhteistyöpalaveri ISON Anne Aholaisen kanssa 29.4.2011 ▪ Tuhansia tunteita- muuttovalmennusseminaari, Kajaani 11.5.2011 ▪ Kainuun potilas-, kansanterveys- ja vammaisjärjestöjen ja kuntayhtymän edustajien yhteistyökokous 11.5.2011 ▪ Yhteistyöpalaveri autismi- ja aspergerliiton aluetyöntekijän ja Kajaanin kerhon edustajan kanssa 13.5.2011 ▪ Vammaispalveluhankkeen esittely AMK:n terveydenhoitaja/sairaanhoitajaopiskelijoille 19.5.2011 ▪ Yhteistyöpalaveri Savaksen MAP-hankkeen kanssa 25.5.2011 ▪ Yhteistyöpalaveri Tervein mielin Pohjois-Suomessa Kainuun osahankkeen kanssa 15.6.2011 ▪ Yhteistyöpalaveri Aikuisten mielenterveyspalvelujen kanssa 29.6.2011 ▪ Yhteistyöpalaveri Invalidiliiton Rotia palveluihin hankkeen kanssa 18.8.2011 ▪ Haastattelu Yle Kainuu 9.9.2011 ▪ Kansanedustajien kyselytunti 12.9.2011 ▪ Palvelutarpeen arviointi koulutus 13.9.2011 ▪ Asumisen arkea ja unelmia- keskusteluilta Kuhmo 14.9.2011 ▪ Kajaanin Vammaisneuvosto 15.9.2011 ▪ Asumisen arkea ja unelmia keskusteluilta Kajaani 26.9.2011 ▪ Henkilökohtaisen avun päivät Hki, Kainuun kommentti 27.9.2011 ▪ Asumisen arkea ja unelmia keskusteluilta Sotkamo 29.9.2011
--	--	---

		<ul style="list-style-type: none"> ▪ Asumisen arkea ja unelmia keskusteluilta Suomussalmi 3.10.2011 ▪ Uusia konsteja ja vanhassakin vara parempi, lisalmen seminaari 7.10.2011 ▪ Yhteistyöryhmä Suomussalmi 13.10.2011 ▪ Asumisen arkea ja unelmia- seminaari Kajaani 3.11.2011 ▪ Yhteistyöpalaveri KVPS:n Yksi naapureista hankkeen kanssa 7.11.2011 ▪ Kainuun Sanomien haastattelu 10.11.2011 ▪ Kainuun kehitysvammaisten tukipiirin kokous 10.11.2011 ▪ Savaksen MAP-hankkeen seminaari lisalmi 24.11.2011 ▪ Yhteistyöpalaveri AKI-hankkeen kanssa 7.12.2012 ▪ Yhteistyöpalaveri Tukeva-hankkeen kanssa 4.1.2012 ▪ Yhteistyöpalaveri lisalmen vammaispalveluiden kanssa 11.1.2012 ▪ Yhteistyöpalaveri ISON Riikka Väyrysen kanssa 26.1.2012 ▪ Vammaisfoorumi 2.2.2012 ▪ Yhteistyöpalaveri Kao:n Heli Ylitalon kanssa 22.2.2012 ▪ Kainuun kehitysvammaisten tukipiirin kokous 28.2.2012 ▪ Yhteistyöpalaveri Aikopan Anu Piiraisen kanssa 15.3.2012 ▪ Asumisen infotilaisuus omaisille 20.3.2012 ▪ Yhteistyöpalaveri Ara 22.3.2012 ▪ KVPS:n Asumisen yksilölliset tukimallit hankkeen loppuseminaari Sotkamo 27.3.2012 ▪ Asumisen infotilaisuus omaisille 30.3.2012 ▪ Asumisen infotilaisuus omaisille 4.4.2012 ▪ Yhteistyöpalaveri Minna Huovinen Pro Consona 12.4.2012 ▪ Kainuun kehitysvammaisten tukipiirin kevätkokous 14.4.2012 ▪ Kansanedustajien kyselytunti 16.4.2012 Kajaani ▪ Yhteistyöpalaveri KVPS:n kanssa 14.5.2012 ▪ Yhteistyöryhmä Hyrynsalmi 13.6.2012 ▪ Hankeinfo lähihoitoaopiskelijaryhmälle 15.6.2012 ▪ haastattelu Radio Kajaani 10.8.2012 Asumisen arkea ja unelmia-seminaari ▪ haastattelu Yle Kainuu 23.8.2012 Asumisen arkea ja unelmia seminaari/ Riitta-Leena Karlsson
--	--	---

Liite 2

Vammaispalveluhanke 2:n näkyvyysluettelo 9/2012 – 8/2013

Osahankkeen julkaisema materiaali	Julkaisu pvm	Muu näkyvyys	Kohderyhmä	Ajankohta
		Kainuun Kehitysvammaisten Tukipiiri ry:n kokous	kokousedustajat	5.9.2012
		Kajaanin Vammaisneuvoston kokous	Kajaanin Vammaisneuvoston jäsenet	6.9.2012
		Kainuulaisten kansanedustajien tapaaminen	nykyiset kainuulaiset kansanedustajat	10.9.2012
		Alueellinen Kehas - tilaisuus Oulu	Kainuun, Lapin ja Pohjois-Pohjanmaan alueiden kehitysvammaisten asumishojelman alueellisten suunnitelmien laatijoille	14.11.2012
		Vammaisfoorumi/ tiedote julkaistu Koti-Kajaani lehdessä	alueen asukkaat	ke 28.11.2012
		Vammaisfoorumi/ artikkeli Kainuun Sanomissa	alueen asukkaat	ti 4.12.2012
		Tulevaisuuden palveluiden suunnittelutyöpaja, Kajaani	avoin kaikille asiasta kiinnostuneille	11.12.2012
		Tiedotustilaisuus laitoshoidon hajautuksesta	palvelunkäyttäjille, läheisille ja työntekijöille	12.12.2012
		Asumisen ilta läheisille	läheiset ja työntekijät	14.1.2013
		Infotilaisuus laitoksesta avopalveluihin	läheiset ja työntekijät	5.2.2013
		Infotilaisuus laitoksesta avopalveluihin	läheiset ja työntekijät	6.2.2013
		Tiedote Asumisen arkea ja unelmia keskustelutilaisuuksista Koti-Kajaani lehdessä	alueen asukkaat	6.3.2013
		Asumisen arkea ja unelmia - ajankohtaista kehitysvammapalveluista Suomussalmi	kaikille asiasta kiinnostuneille	11.3.2013
		Asumisen arkea ja unelmia - ajankohtaista kehitysvammapalveluista Kajaani	kaikille asiasta kiinnostuneille	12.3.2013

		Asumisen arkea ja unelmia - ajankohtaista kehitysvammapalveluista Kuhmo	kaikille asiasta kiinnostuneille	14.3.2013
		Artikkeli Ylä-Kainuu lehdessä Asumisen arkea ja unelmia illasta	alueen asukkaat	14.3.2013
		Tiedote Asumisen arkea ja unelmia - näkökulmia ja kokemuksia muutoista tilaisuudesta Koti-Kajaani lehdessä	alueen asukkaat	27.3.2013
		Tiedote Asumisen arkea ja unelmia - ajankohtaista kehitysvammapalveluista Sotkamon tilaisuudesta	alueen asukkaat	13.-14.4.2013
		Artikkeli Sotkamolehdessä kehitysvammaisten asumisesta Sotkamon Asumisen arkea ja unelmia tilaisuudesta	alueen asukkaat	23.4.2014
Palveluohjaus ja palvelusuunnittelu opas	26.8.2013			
Kainuun osahankkeen loppuraportti	30.8.2013			

Henkilötiedot tulevat tähän kohtaan

Pro Consona -tietojärjestelmästä

1 ASIAKKUUS		
☐ Kehitysvamma- palveluiden palvelusuunnitelma	☐ Vammaispalveluiden palvelusuunnitelma	☐ Omaishoidon palvelusuunnitelma
Asiakkaan kotikunta:		
2 PALVELUSUUNNITELMA		
Palvelusuunnitelma on asiakkaan ja/tai hänen edustajansa kanssa tehty yhteenveto hänen elämänsä tämänhetkisestä tilanteesta ja mahdollisesta uusien palvelujen tarpeesta. Palvelusuunnitelmassa ei päätetä asiakkaalle annettavista palveluista.		
☐ Asiakas kieltäytyy palvelusuunnitelman laatimisesta		
3 LÄHIOMAINEN/OMAISHOITAJA (viivaa yli tarpeeton)		
Sukunimi, etunimi		
Suhde asiakkaaseen		
Osoite		
Puhelinnumero		
Muut perheenjäsenet ja lähiverkosto		
4 EDUNVALVOJA		
Käräjäoikeuden päätöspäivämäärä		
Sukunimi, etunimi		
Osoite		
Puhelinnumero		

5 PALVELUT JA TUKIMUODOT TÄLLÄ HETKELLÄ:
5.1 Asiakkaan voimassa olevat suunnitelmat
Kuntoutussuunnitelma, HOJKS ym. suunnitelmat
Kela (taloudelliset etuudet)
Lääkinnällinen kuntoutus (kuntoutusmuoto, määrä ja toteuttaja)
Kuntoutussuunnitelman laatimisesta vastaava taho
5.2 Päivähoito
Hoitopaikka, yhteyshenkilö, avustaja
5.3 Koulutoimi
Koulu, yhteyshenkilö, avustaja
Muut opinnot
Valmentava/ammattillinen, muu opiskelu, oppilaitos, opintojen kesto, yhteyshenkilö, avustaja
5.4 Sosiaalipalvelut
Palvelumuoto ja määrä, mahdollinen yhteyshenkilö
5.5 Terveyspalvelut
Perusterveydenhuolto
Erikoissairaanhoido
Muut lääkäripalvelut (esim. yksityiset)
5.6 Vammaispalvelut
Palvelumuoto, määrä, yhteyshenkilö

5.7 Kehitysvamma palvelut
Palvelumuoto, määrä, yhteyshenkilö
Erityishuolto-ohjelma laadittu (pvm, laatija)
5.8 Muut palvelut ja tukimuodot
6 ASIAKKAAN PALVELUTARPEET JA SUUNNITELMAT
Uudet palvelutarpeet ja toiveet, lyhyt ja pitkä aikaväli
Asiakkaan ilmaisemat
Vanhempien/hoitajien ilmaisemat
Lähityöntekijöiden tai muun lähiverkoston ilmaisemat
Tulevaisuuden tavoitteet asiakkaan näkökulmasta
Perheen/hoitajien palvelujen ja tuen tarpeet
7 SUUNNITELMA PALVELUIDEN TOTEUTTAMISESTA
Yhteenveto haettavista palvelu- ja tukitoimista sekä aikataulu

8 MUUTA HUOMIOITAVAA
9 MIKÄLI KYSEESSÄ ON OMAISHOIDONTUKI TÄYTETÄÄN TÄMÄ
Hoidon järjestäminen hoitajan vapaiden ja muiden poissaolojen aikana
Hoitajan toive vapaiden järjestämistavasta
Hoidettavan toivomukset palveluista hoitajan vapaan aikana
Suunnitelma hoidon järjestämisestä hoitajan lakisääteisen vapaan aikana
Suunnitelma hoidon järjestämisestä hoitajan lyhyiden poissaolojen aikana, esim. lääkärisikäynnit
Suunnitelma hoidon järjestämisestä hoitajan sairastuessa äkillisesti tai kriisitilanteessa
Omaishoitajan terveys ja jaksaminen (hoitajasta pyydetään lääkärinlausunto tarvittaessa)
Hoitajan terveydentila ja hänen oma näkemyksensä terveydentilastaan
Hoitajan arvio omasta jaksamisestaan omaishoitajana
Omaishoitajan muu tukeminen

10 ALLEKIRJOITUKSET	
Laatijat	
Tiedoksi (kopio palvelusuunnitelmasta toimitetaan seuraaville tahoille)	
Tarkistus (milloin palvelusuunnitelma tarkistetaan)	
Palvelusuunnitelman vastuhenkilö ja yhteystiedot	
Allekirjoitukset ja lupa yhteistyöhön	
Asiakas suostuu siihen, että palvelusuunnitelman laatineet ja suunnitelman tiedoksi saavat tahot voivat tehdä keskinäistä yhteistyötä. Osapuolet voivat vaihtaa palvelusuunnitelman toteuttamisen sekä palveluiden järjestämisen kannalta olennaisia tietoja.	
☐ Kyllä	☐ Ei.
Mielipiteeni on huomioitu palvelusuunnitelman teossa ja olen tyytyväinen kanssani laadittuun palvelusuunnitelmaan.	
☐ Kyllä	☐ Ei. Miksi ei?
Lomakkeella päivitetty	
☐ vain omaishoidontuki	☐ vain palvelusuunnitelma
Paikka ja aika / 201	
_____ Asiakkaan allekirjoitus	
_____ Huoltajan/edunvalvojan allekirjoitus	
_____ Vastuuhenkilön allekirjoitus	
Laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista 22.9.2000/812	

Henkilötiedot tulevat tähän kohtaan
Pro Consona -tietojärjestelmästä

1 LÄHIOMAINEN (suhde asiakkaaseen)
☐ Puoliso ☐ Vanhempi ☐ Lapsi ☐ Muu
Sukunimi, etunimi
Osoite
Puhelinnumero
Muut perheenjäsenet ja lähiverkosto
2 EDUNVALVOJA
Käräjäoikeuden päätöspvm
Sukunimi, etunimi
Osoite
Puhelinnumero
3 ASUMINEN, PÄIVÄHOITO, KOULU, TYÖ JA PÄIVÄTOIMINTA
Asuinpaikka
Päivähoitopaikka
Koulu
Työ-/työtoiminta-/päivätoimintapaikka:

4 DIAGNOOSIT JA TERVEYDENTILA
Diagnoosit ja hoitoa vaativat sairaudet
Lääkitys (mihin tarkoitukseen/lääkityksestä vastaava taho)
Aistitoiminnot (näkö, kuulo, haju, maku ja tunto)
Apuvälineet ja hoitotarvikkeet (liikkuminen, päivittäiset toiminnot, kommunikaatio jne.), myöntäjätaho
5 MERKITTÄVIÄ ELÄMÄNVAIHEITA
Asiakkaan elämänhistoria, koulunkäynti, opiskelu, aikaisemmat asuin- ja työpaikat, elämän myönteiset käännteet ja mahdolliset menetykset
6 TOIMINTAKYKY JA AVUNTARVE PÄIVITTÄISISSÄ TOIMINNOISSA
Kyky selviytyä päivittäisissä toimissa (selviytyy itsenäisesti/tarvitsee apua/kuvaus vahvuuksista ja avun tarpeesta)
Syöminen ja juominen ☐ itsenäisesti ☐ tarvitsee jonkin verran apua ☐ tarvitsee paljon apua
Millaista apua?
Peseytyminen ☐ itsenäisesti ☐ tarvitsee jonkin verran apua ☐ tarvitsee paljon apua
Millaista apua?

Pukeutuminen ja riisuminen ☐ itsenäisesti ☐ tarvitsee jonkin verran apua ☐ tarvitsee paljon apua
Millaista apua?
WC-toiminnot ☐ itsenäisesti ☐ tarvitsee jonkin verran apua ☐ tarvitsee paljon apua
Millaista apua?
Lääkityksestä huolehtiminen ☐ itsenäisesti ☐ tarvitsee jonkin verran apua ☐ tarvitsee paljon apua
Millaista apua?
Liikkuminen sisällä ☐ itsenäisesti ☐ tarvitsee jonkin verran apua ☐ tarvitsee paljon apua
Millaista apua?
Lepo ☐ itsenäisesti ☐ tarvitsee jonkin verran apua ☐ tarvitsee paljon apua
Millaista apua?
Kommunikaatio (myös puhelin, tietokone) ☐ itsenäisesti ☐ tarvitsee jonkin verran apua ☐ tarvitsee paljon apua
Millaista apua?
Omat voimavarat määritellä avun sisältö ja toteutustapa ☐ itsenäisesti ☐ tarvitsee jonkin verran apua ☐ tarvitsee paljon apua
Millaista apua?
Vuorovaikutus ja tuki sosiaalisissa suhteissa ☐ itsenäisesti ☐ tarvitsee jonkin verran apua ☐ tarvitsee paljon apua
Millaista apua?
Liikkuminen ulkona ☐ itsenäisesti ☐ tarvitsee jonkin verran apua ☐ tarvitsee paljon apua
Millaista apua?
Asiointi ☐ itsenäisesti ☐ tarvitsee jonkin verran apua ☐ tarvitsee paljon apua
Millaista apua?

Asuminen (ruuanlaitto, siivous, vaatehuolto jne.) ☐ itsenäisesti ☐ tarvitsee jonkin verran apua ☐ tarvitsee paljon apua
Millaista apua?
Rahan käyttö ☐ itsenäisesti ☐ tarvitsee jonkin verran apua ☐ tarvitsee paljon apua
Millaista apua?
Turvallisuuteen liittyvät asiat ☐ itsenäisesti ☐ tarvitsee jonkin verran apua ☐ tarvitsee paljon apua
Millaista apua?
Kognitiiviset taidot (luku- ja kirjoitustaito, asioiden ymmärtäminen) ☐ itsenäisesti ☐ tarvitsee jonkin verran apua ☐ tarvitsee paljon apua
Millaista apua?
Ajantaju ☐ itsenäisesti ☐ tarvitsee jonkin verran apua ☐ tarvitsee paljon apua
Millaista apua?
Muu (esimerkiksi yksilöllisesti huomioitavia asioita)
Vapaa-ajan toiminta
Harrastustoiminta/yhdistystoiminta/muu
7 TAVOITTEET JA TOIVEET
8 MUUTA HUOMIOITAVAA

9 ALLEKIRJOITUKSET	
Laatijat	
Tiedoksi (kopio palvelutarpeen arvioinnista toimitetaan seuraaville tahoille)	
Tarkistus tarpeen mukaan	
Palvelutarpeen arvioinnin vastuhenkilö ja yhteystiedot	
Allekirjoitukset ja lupa yhteistyöhön	
Asiakas suostuu siihen, että palvelutarpeen arvioinnin laatineet ja arvioinnin tiedoksi saavat tahot voivat tehdä keskinäistä yhteistyötä. Osapuolet voivat vaihtaa palvelutarpeen toteuttamisen sekä palveluiden järjestämisen kannalta olennaisia tietoja.	
☐ Kyllä	☐ Ei.
Mielipiteeni on huomioitu palvelutarpeen arvioinnin teossa ja olen tyytyväinen kanssani laadittuun palvelusuunnitelmaan.	
☐ Kyllä	☐ Ei. Miksi ei?
Paikka ja aika / 201	
Asiakkaan allekirjoitus	
Huoltajan/edunvalvojan allekirjoitus	
Vastuuhenkilön allekirjoitus	

OHJEET PALVELUSUUNNITELMAN LAADINTAAN

Kuka palvelusuunnitelman tekee?

- Palvelusuunnitelmalle nimetään vastuhenkilö jonka tehtävänä on toimia yhteyshenkilönä palvelusuunnitteluun liittyvissä asioissa.
- Vastuhenkilö sopii yhdessä muiden suunnitteluun osallistuvien kanssa palvelujen toteuttamisesta

Miten valmistautua palvelusuunnitelman laatimiseen?

- mieti etukäteen sinulle tärkeitä asioita, unelmia ja toiveita
- mieti etukäteen, millaista tukea tarvitsisit omaan elämääsi
- mieti, miten kerrot pääkohdat elämäntilanteestasi - elämänhistoriastasi ja nykytilanteestasi
- mieti mitä palveluita ja tukitoimia haluat, toivot ja tarvitset?
- tarvittaessa kirjaa toiveet paperille
- palaveriin voit ottaa mukaan materiaalia jotka kertovat toiveistasi ja tarpeistasi (esim. elämäkartoja)
- mieti kenelle palvelusuunnitelma voidaan lähettää tiedoksi palaverin jälkeen
- Kun olet etukäteen miettinyt asioita, niin palvelusuunnitelmapäalaverissa voidaan keskittyä yhdessä suunnittelemaan, miten tuen ja palvelujen tarpeisiisi voidaan parhaiten vastata.

Palvelusuunnitelma ei ole päätös henkilölle annettavista palveluista vaan tarvittavaa palvelua on haettava erikseen. Hakumenettely on hyvä käydä läpi palvelusuunnitelman laatimisen yhteydessä ja se kirjataan palvelusuunnitelmalomakkeelle.

Kuva: Aino Mäkäräinen

Kainuun sote

Vammais-
palveluhanke

SOSIAALI- JA TERVEYSMINISTERIÖ
SOCIAL- OCH HÄLSOVÄRDSMINISTERIET

Yksilöllisen palvelusuunnittelun tarkoitus

Sosiaalihuollon palveluja saavalla asiakkaalla on lakisääteinen oikeus saada itselleen palvelusuunnitelma. Palvelusuunnitelman tarkoituksena on suunnitella yhdessä asiakkaan kanssa palvelujen kokonaisuus, jolla parhaiten vastataan hänen lähitulevaisuuden ja pitkän aikavälin tarpeisiin. Palvelusuunnitelma tehdään yhdessä henkilön ja hänen perheensä/läheistensä sekä hänen valitsemiensa viranomaisten ja muiden henkilöiden kanssa. Palveluja tarvitseva henkilö on aina palvelusuunnittelun päähenkilö, palvelusuunnitelmaan merkitään asiakkaan näkemys, toivomukset ja mielipiteet tarvittavista palveluista ja tukitoimista. Kainuussa palvelusuunnitelma jakaantuu palvelusuunnitelmaan sekä erilliseen palvelutarpeen arviointiin.

Yksilöllinen palvelusuunnittelu antaa henkilölle mahdollisuuden:

- osallistua oman tukensa suunnitteluun ja tuoda esille omat toiveensa, tarpeensa ja mielipiteensä - tulla kuulluksi
- vaikuttaa saamaansa tukeen ja palveluihin
- saada laajasti tietoa eri palvelu- ja tukimuodoista
- saada yksilöllistä palveluohjausta
- muuttaa saamaansa tukea ja palveluja joustavasti elämäntilanteiden muuttuessa

Miksi palvelusuunnitelma tehdään?

Palvelusuunnitelman tarkoituksena on saada selkeä kokonaiskäsitys henkilön ja tarvittaessa myös hänen perheensä

- elämäntilanteesta, nykyisistä palveluista ja toimintakyvystä
- tarvitsemista muutoksista nykyisiin palveluihin ja tukeen
- tarvitsemista uusista palveluista ja tuesta
- mielipiteistä, ajatuksista ja näkemyksistä, miten palvelut ja tuki toteutetaan järjestettäväksi

Tärkeää on selvittää vammaisen henkilön omat toiveet ja tukea asiakasta osallistumisessa ja päätöksenteossa. Tarvittaessa tietojen antajana ja tarpeiden esittäjänä voivat olla myös vammaisen henkilön läheiset tai lähiyöntekijä. Asiakkaalla on myös mahdollisuus kieltäytyä palvelusuunnitelman laatimisesta.

Milloin palvelusuunnitelma laaditaan?

Palvelusuunnitelma suositellaan tehtäväksi ainakin seuraavissa tilanteissa:

- henkilö tulee ensimmäistä kertaa uutena asiakkaana kehitysvammanhuollon tai vammaispalvelujen piiriin
- elämän nivelkohdissa, kuten:
 - lapsi aloittaa päivähoidon tai koulunkäynnin
 - 16-vuoden ikä, jolloin tehdään suunnitelma peruskoulun jälkeisistä jatko-opinnoista tai muusta toiminnasta sekä Kelan etuuksista
 - jatko-opinnot tai ammatillinen koulutus päättyy
- palvelusuunnitelma tarkistetaan aina tarvittaessa, mutta kuitenkin vähintään 3 vuoden välein.
- henkilö voi esittää pyynnön palvelusuunnitelman laatimisesta tai tarkistamisesta missä tahansa elämänvaiheessa.

KAINUUN SOSIAALI- JA TERVEYDENHUOLLON KUNTAYHTYMÄ

JULKAISULUETTELO

Sarja A: virallisesti hyväksytyt julkaisut

Sarja B: selvitykset ja tutkimukset

Sarja C: hallinnolliset asiakirjat

Sarja D: monistesarja

=====

Sarja A

Sarja B

B:1 Vammaispalveluhankkeen Kainuun
osahankkeen loppuraportti

Sarja C

C:1 Talousarvio 2013 ja taloussuunnitelma
2014–2016

Sarja D

D:1 Tieto toiminnaksi – hankkeen raportti
Lapsiperheiden ja nuorten
päihdepalvelujen
kehittämislinjauksia – Tietoa päihteistä ja
päihdepalvelujen tarpeesta Kainuussa

Kainuun sote

**Vammais-
palveluhanke**

Kainuun sosiaali- ja terveydenhuollon kuntayhtymä
PL 400
87070 Kainuu
Puh. vaihde 08 61 561
S-posti kirjaamo@kainuu.fi

www.kainuu.fi